

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja 10.— K. pol leta 5.— „ četrt leta 2.50 „ posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petlet-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petlet-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h. dvakrat . . . 12 „ trikrat . . . 10 „ za nadaljnja uvrščenja od petlet-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 17. novembra 1916.

Cejene naročnike opozarjamo na listnico upravnništva v današnji številki!

Sožalje grofa Attemsa.

Le coeur saigne à chaque victime; mais quand tombent les meilleurs des mieux, on ne peut pas exprimer sa douleur!

(Srce krvavi ob vsaki žrtvi; a ko padajo med dobrimi najboljši, ni bolečini izraza!) Francoski rek.

Dne 16. oktobra 1916. se je vršila seja c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko. V poročilu, ki ga je objavil »Slovenec« z dne 17. istega meseca in ki ga priobčujemo danes tudi mi med kranjskimi vestmi, čitamo ta-le stavek: Predsednik izreče zastopnikom učiteljstva sožalje za padlimi in umrlimi tovariši in tovarišicami sprošnje, naj ga sporočita učiteljstvu.

Ali sta zastopnika učiteljstva v deželnem šolskem svetu, gospoda šolski svetnik in realčni ravnatelj dr. Rudolf Junowicz ter Adolf Sadar, učitelj v prisilni delavnici, to sožalje grofa Attemsa sporočila učiteljstvu ali ga nista, nam ni znano. Morda sta to storila potem uradnega lista »Laibacher Zeitung«; a tega ne moremo vedeti, ker so nam dopošiljanje imenovanega časnika letos ustavili, ko smo ga prej 20 let dobivali v zameno.*)

* Zakaj in na čigav ukaz se je to zgodilo, ne vemo. Uradni list prihaja malo v izvenuradne roke. Zato smo iz njega posneli marsikatero vest, ki se je tikala šole in učiteljstva, da je tako prišla na pravi naslov. To je bilo le koristno. Sedaj smo tega dela oproščeni, kar pa je stvari sami v škodo. A mi nismo krivi, da nase delo ovirajo, namesto da bi ga pospeševali. Uredn.

Toliko le mimogrede! Sicer smo pa uverjeni, da bosta gospoda zastopnika ugodila na sei izreči prošnji, saj je sožalje grofa Attemsa namenjeno učiteljstvu, torej mora biti učiteljstvo o tem obveščeno. To zahteva takt nasproti gospodu predsedniku in nasproti učiteljstvu; to pa je tudi v intenciji grofa Attemsa, sicer bi onih sožalnih besed ne bil izrekel.

Po pravici povemo, da smo bili ob tej sožalni izjavi grofa Attemsa prijetno presenečeni, ker nismo še nikoli takih ali sličnih besed čuli iz ust nobenega deželnega predsednika! Res nismo imeli pod deželnimi predsedniki milih desetletij svetovne vojne, toda smrt je imela vzlic temu tudi pred to vojno v naših vrstah najbogatejšo žetev. Vzrok tej žetvi ni bila sicer vojna na bojnih poljanah, temveč jo je povzročala vojna v hišnem gospodarstvu učiteljskih rodov, ko so naše gospodinjice pristavljale k ognju prazne lonce in polagale na obedne mize prazne krožnike, v naših domacijah pa je bila stalni gost skrb, bolezen in smrt! Bila? Je!

Toda žalost, ki se danes gromadi v naših dušah, je dobila sedaj odmeva in sočustvovanja tudi v deželnovladni palači, ker tam ne vlada le birokrat in reprezentant paragrafov, temveč sedi na stolcu predsednika deželnega šolskega sveta — plemič po imenu in srcu! Tako nam govori njegovo sporočilo!

Ni nam znano, koliko sta grof Attemsi in njegova rodovina direktno prizadeta od grozot sedanje vojne. Iz bolesti, ki jih čuti lastno srce, izvira v plemenitem in socialno izobraženem človeku želja, da bi bližnikovo srce ne občutilo teh in takih bolečin, ki jih ne more izraziti beseda. Kolikor je v njegovi moči, stori tak človek vse, da prestreže ali vsaj ublaži udarce krute usode, ki lete na soseda. Ako pa vendarle padejo, tedaj dobi tolažbo samemu sebi, če more tolažiti nesrečnike, kakor je zadoščeno njegovi srčni potrebi, ako je v prvem slučaju preprečil nesrečo! — Samo človek, ki je brez srca, krut, ohol in samopašen, tiranski in škodoželjan, ki pozna le samega sebe, ne umeva tiste duševne vzgoje, ki jo diktirajo nemilne pridobitve pedagogike, psihologije in logike tja od časov Komenskega in Rousseaua do monumentov

»aere perennius« Tolstega, Jodla in našega Bežka!

Kdor pa gleda in vidi samo sebe, je slep za lepoto, ki se prelija okrog njega in ki se pretaka iz srca v srce. Individualni egoizem pravimo tistemu čuvstvu, ki vlada tako naturo; čuvstvo, ki je zavrgljivo in mora biti modernemu človeku kot družabnemu bitju odvratno, ako ga vidi pri bližniku, nikar da bi ga še sam negoval v sebi! Dejanja so, ki jih stori človek pod neznošnim pritiskom nepremagljivih razmer in ki se dajo vsaj utemeljiti, dasi so v nasprotju z državnimi in socialnimi zakoni. Dejanja pa, storjena le zaradi samega sebe v utešenje lastnih strasti in le na škodo bližniku, so v vsakem primeru obsodbe vredna, čeprav jih ne vsebujejo določbe kazenskega zakonika. Ko se je tat Izmajlov pogledal v zrcalo, je pljunil v obraz, ki ga je zazrl v njem. Potem se je ustrelil. — To je produkt spoznanja!

Ce pa je prišlo izrečeno sožalje grofa Attemsa neposredno in samo ob sebi — toliko plemenitejši! Toliko gorkeje se prilaga vse bolnim srcem! Bodi mu izrečena iskrena zahvala v imenu vseh, ki se njih žalostne duše danes sklanjajo nad grobovi tam daleč na bojnem polju in nad grobovi tukaj doma! Povsod leže naši dragi, najdražji mrlič! Vzgojili smo jih v skrbih in pomanjkanju — domovini so dali, kar je zahtevala od njih, potem so legli — in sedaj je konec! Zanje ni nadomestila!

Smrt za domovino, zadana od sovražnikovega orožja — sprejeta je bila brez ugovora, kakor gre junakom! V zadnjem hipu, tam na pragu, ki tajnostno združuje dva svetova, zadnja misel v daljni dom, zadnji zdih do svojcev — potem junaška smrt! Doma pa ni samo smrti, doma je tudi težko, dolgo, žalostno hiranje — smrt je samo rešitev. Nekje so hoteli regulirati učiteljske plače, pa so reformirali ves šolski zakon. A ker je bilo treba najprej kruha, je hotela manjšina najprej tega dati! Toda od večine se je oglasilo: Ne! — In sedaj ni zakona in ni kruha, ko bi ga najbolj treba. In če ni pogojev za eksistenco, tudi eksistence ne more biti. To je produkt trme, ki se maščuje — žal — nad nedolžnimi, a ne nad tistimi, ki so ga zagrešili!

Koliko gorja bi bilo manj, da ni tako, kakor je! In ne bilo bi ga, če bi ga nad našo usodo odločevala človeško čuteča

srca, ki so bolj prevzeta od čuvstev humanitete, kakor pa obvladana od drvenja za smotri, ki stoje zunaj mej kulturnega ustvarjanja in plemenitega uveljavljanja svojih načel! Treba bo mnogo hitrega in brezobzirnega dela, da se popravi krivica in se zatró kali umiranja slovenskega učiteljstva! — Prepričani smo, dt bo znal mož, ki ume govoriti tolažilno besedo sedaj, ko je na višku žalost in trpljenje cellega stanu in stotin onih, ki so z njim sklenjeni in nanj naslonjeni z vezmi ljubezni in krvi, govoriti tudi besedo odločnosti, stvarnosti in resnosti, kadar koli bo braniti naše »časti in pravde«. Govoriti in govorjeno pokazati v dejanju! In to upanje se izraža iz sožalja grofa Attemsa, ki mu bržkone niso neznane znamenite besede nemškega poslanca Scheidemanna, izgovorjene dne 11. oktobra 1916. v nemškem državnem zboru: »Sili nas potreba, da štedimo (ne gladujemo!) s kruhom, a ta nas ne sili, da skoparimo s praviciami!«

Vojna.

IVO VALTRIČ.

Na italijanski fronti je umrl junaški smrti tovariš Ivo Valtrič, poročnik v rezervi in učitelj na Jezerkem. — Pokojni junak je dovršil učiteljske v Celovcu leta 1912 z odliko. Bil je energičen in zaveden slovenski učitelj, ki se je z vso vnetostjo svojega poklica, hoteč koroškim Slovence darovati vse svoje zmožnosti in vso svojo ljubezen do slovenskega naroda. Sovražnikovo morilno orožje je namah uničilo vse lepe načrte njegove plemenite duše. Za koroške Slovence je smrt tovariša Valtriča velika izguba.

Bodi junaškemu slovenskemu učitelju častniku neminljiv spomin v naših srcih!

*

ALOJZIJ HANIN.

Iz Celovca nam poročajo: Z brezprimernim junaštvom se je boril na italijanskem bojišču tovariš Alojzij Hanin, pra

LISTEK

Fran Vončina.

Že zadnjič smo razglasili pretožno vest, da je padel na ruskem bojišču junaške smrti naš ljubi tovariš Fran Vončina, učitelj v Žireh nad Idrijo, ko se je prej junaško boril na laški fronti in si zaslužil odlikovanje s srebrno hrabrostno svetinjo.

Bilo je dne 7. avgusta t. l. — Učitelj Vončina in še en njegov vojni tovariš sta čakala v kritju nadaljnega povelja. Okrog njih je treskalo in grmelo, da se je zemlja tresla. Vončina vzame papir in svinčnik in začne pisati pismo svoji zaročenki, ki bi se poročila z njo na prvem svojem dopustu. »Draga Ela!...« In potem ji pripoveduje, kako strahovit vihar divja okrog njega. Prvo stran je popisal skoro celo, spravil bi nanjo še poltretjo vrsto — toda tisti hip, ko še ni bil končan njegov

pisni pogovor z ljubljeno nevesto, pribruni in udari granata — in tovariš Vončina ni bio več! Ko so ga iz ruševin odkopali, so dobili njega in njegovega vojnega prijatelja ubita, Vončina je krčevito stiskal v levici nedogotovljeno pismo, ki so ga poslali njegovi nevesti v dokaz, da mu je bila ona zadnja v mislih...

To je tragedija, ki se čuje kakor pravljica, toda je — žal! — kruta resnica.

Pokojni tovariš Vončina je bil idealen slovenski fant — lep po duši in telesu! Z vsem svojim bistvom je stal na naši strani, stremel vedno po izpopolnitvi svojega strokovnega znanja, darujoč iz svoje srčne zakladnice slovenski mladini, kar je nosil najlepšega in najplemenitejšega v sebi. Zato pa se ga je mladina oklepala z vso ljubeznijo. Ni gledala v njem strogega, mračnega učitelja, temveč je videla v njem svojega dobrega prijatelja, ki mu je ljubezen in iskrenost sevala iz prijaznih oči, ki se je čisto približal mladim srcem, se jim poenčil, z njimi čutil, z njimi hrepenel kvišku do lepote in resnice!

Ker je bil odkrit v besedi, dober v dejanju, pošten v mišljenju in plemenit v čuvstvanju, ni mogla njegova pot izven šole nikamor drugam nego v vrste žirovskega Sokola! Tam je blagodejno, vzgojevalno in dvigajoče vplival s svojim mirnim in taktim vedenjem ter svojo neumorno delavnostjo na vso okolico. Sam glasbeno izobražen, je organiziral v društvu mešani pevski zbor, ki se je že izkazal z izvajanjem tudi težkih skadb. A dela mu ni bilo dovolj samo v Žireh. Kadar je prihajal na svoj dom v Idrijo, je zbiral okrog sebe brate pevce ter družil in spajal njih glasove v harmonični skladnosti.

Smoter njegovega življenja mu je bilo darovanje in izrabljanje vseh lastnih zmožnosti v korist splošnosti in skupnosti, a sredstvo mu je bilo požrtevno delovanje — vse, kar zahteva od slovenskega učitelja nauk in ukaz njegovega stanu ter lepota in vzvišenost šolske ideje!

Z eno besedo: bil je slovenski učitelj — pionir kulture!

Zato nam je tako hudo, ko nas navdaja težka misel, da se nikoli več ne vrne v našo sredo! In toliko huje nam je, ker vemo, da je bilo njegovo delo šele na početku razvoja. In če je sedaj rodilo toliko lepega sadu, koliko smo mogli šele pričakovati od njega, ko nam po vojni pridejo blažje in pravičnejše razmere! Žrtve iz naših vrst velevajo, da bomo morali tisti, ki ostanejo živi, podvojiti svoje delo, da vsaj malo nadomestijo one, ki mladi in polni idealov umirajo za domovino! In v takem delu bo tudi tovariš Vončina živel naprej!

To in ono izza preteklih dni.

III.

Ko sem dovršil učiteljske, me je zanesla usoda, kakor sem omenil to že v prejšnjem poglavju, na Kranjsko. Kaka čuvstva so me obhajala, ko sem romal v kraj, kamor mi je velel iti prvi dekret!

porščak in učitelj v Kotejah. Na bojišču si je nakopal zavratno bolezen, ki je uničila mlado, lepo in nadepolno življenje tega vrliga koroškega slovenskega učitelja. Pokopali so ga v Perginah na Tirolskem. — S tovarišem Haninom so izgubili koroški naši bratje krepko oporo v kulturnem svojem prizadevanju, z njegovo smrtjo se je zredčilo že itak pičlo število slovenskih učiteljev, ki širijo prosveto po slovenskem delu našega Korotana. — Tovariš Hanin je bil doma v Šmihelu pri Pliberku, kjer je imel tudi posestvo.

Bodi idealnemu slovenskemu učitelju, ki je umrl v službi domovine, ohranjen trajen spomin v naših vrstah!

CELOKUPNE IZGUBE VOJUJOČIH SE DRŽAV

znašajo po računu, ki ga je napravilo kopenhasko društvo za študij socialnih posledic svetovne vojne, v prvih dveh vojnih letih 4.631.500 mrtvih, 12.245.300 ranjenih in 3.373.700 invalidov.

SESTRA RIMA.

Minister Barsilai je govoril v Rimu množici ljudi ter je dejal, da Italija noče miru in ne odneha prej, preden ne dobi Trsta in vse obali Jadranskega morja. Trst je imenoval sestro Rima. — Vederemo!

SPORAZUM MED NARODI.

Avstrijska zveza za splošni sporazum med narodi, »Para pacem« imenovana, priobčuje v svojem glasilu odgovore, ki jih je dobila od raznih oddelčnih oseb na vprašanje: »Je li želeli in ali je času primerno, da že sedaj zavzamemo stališče proti stremljenju, ki bi mogla po sklepu miru skupno delo narodov otežiti ali popolnoma preprečiti?« Med drugimi odgovori beremo tudi odgovor vseučiliškega profesorja Slovenca dr. M. Murka v Gradcu, ki se glasi: »Na znanstvenem poprišču so bili prevzetnost in domišljavost, omalovaževanje ali preziranje — iz kateregakoli vzrokov — del večjih ali manjših narodov že sedaj zlo in bodo vbodoče še bolj. Vsekakor se je mogoče seznaniti z delom drugih narodov različnim potom, a pismeno in osebno občevanje bodo vedno najboljši pospeševalci in zato tudi medsebojna potreba. Samo oblike teh odnošajev se morejo do gotove stopnje izpremeniti, a njihova obnova bo deloma odvisna od takta. Kar se tiče kongresov, bo vbodoče prav in stvari jako koristno, da pride pri tem značaj monarhije kot zveze različnih narodov do primerne izraza. Na gospodarskem poprišču so narodi zavezani na medsebojno zamenjavo blaga, vendar bodo tu interesna nasprotja tudi vbodoče igrala veliko vlogo in provzročala negotovost v odnošajih. Jaz sem seveda tudi proti vsakemu hujskanju, pač pa bi pozdravil, ako bi se pripadniki monarhije v večji meri spoznali in uživali lepote in prednosti vseh svojih dežel, kar bi se jim moralo vsekakor tudi olajšati. Za svetovni položaj monarhije bo rešitev narodnih vprašanj in izkoriščanje — ne pa zavira moči vseh njenih narodov velikega pomena.«

VIŠJA KULTURA IN IZOBRAZBA PROTI NACIONALNEMU PRINCIPU.

V Neaplju se je vršil kongres južnoitalijanskih republikancev. Poslanec Colajanni je branil pridružitve republikancev k vojnim strankam. Sklenilo se je, da povsod, kjer se ne da uporabiti nacional-

principa, mora odločiti višja kultura in izobrazba. Tako bi se pomagalo do zmage italijanskemu minoritetnemu pravu ob Adriji in na Balkanu.

SPOZNANJE.

Čuli smo že več nemških glasov, ki svetujejo nemški javnosti in jo prepričujejo, da mora revidirati svoje stališče nasproti slovanskim narodom. Tako se godi v Nemčiji. To spoznanje pa prodira tudi v Avstrijo. V Pragi izhaja znanstvena revija »Deutsche Arbeit«, ki v zadnji številki prinaša kar tri sestavke o slovanskih problemih. Člankar dr. Spina misli napisati celo vrsto člankov, v sedanjem pa pravi Nemcem, da Slovanov, čeprav imajo z njimi 2000 km dolgo jezikovno mejo, ne poznajo, zato naj se začno učiti slovanskih jezikov; seveda se morajo odreči raznim predsodkom in temeljito in pravično preiskovati slovansko življenje. —

PRIJATELJI MIRU.

Pod tem naslovom objavlja angleški list »The Arbitrator« okrožnico, ki pravi na svojem koncu: »Iz osebnih in javnih ozirov želimo konec klanja. Ne moremo pa pritrditi koncu vojne, ki bi se mogel smatrati kot upravičbo nemške vlade na podlagi uspeha, kar bi utrdilo prestiž militarizma ter iznova naložilo vsem narodom breme oboroženja. Vemo, da ni mogoče uničiti velikega naroda, in stremljenje, to storiti, pada nazaj na one, ki to mislijo. Če govorijo naši ministri o uničenju pruskega militarizma, mislijo končati sistem, ki je prisilil vso Evropo, da se je oboroževala, in ki sili sedaj, da ubija milijone svojih sinov. Ta sistem je sedaj mogoče odpraviti, če je Nemčija pripravljena sprejeti, kar večina drugih narodov že dolgo želi: Rešitev meddržavnih sporov potom mirovnih razsodišč ali s pomočjo sodelovanja na posvetovanjih in ne s tajnimi grožnjami z mečem.«

DAVKI ALI POSOJIL?

Avstrija stoji pred razpisom novega vojnega posojila. Ob tej priliki predlaga »Prager Tagblatt«, naj se namesto posojila poviša po angleškem vzorcu za pet odstotkov davek od imetja, in sicer sorazmerno večja imetja bolj obetno kot manjša. Ravnotako naj plačajo oni moški, ki niso pod orožjem, pristojbino v večjem obsegu.

NOV OKROŽNI ŠOLSKI NADZORNIK V PEČI NA SRBSKEM.

S Cetinju v Črni gori nam poročajo, da je c. in kr. gener. vojaško guvernerstvo imenovalo enoletnega prostovoljca, bivšega nadučitelja v Batujah na Goriškem, tovariša Fr. Merljaka, za okrožnega šolskega nadzornika v Peči na Srbskem. Čestitamo in iskreno pozdravljamo vrlega tovariša!

Prekoračili smo tretji milijon!

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Nvevi darovanja: Vodstvo slovenske deklishe šole na Acquedottu v Trstu nabrali med učenkami 19 K 20 vin.; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojanu nabralih med učenci in učenkami 20 K; pripravljalnica v Trstu 200 K; šolska pri-

zanesti v šolo. — In šla sva. Kmalu sem bil znan z najvplivnejšimi možmi v kraju. Led je bil prebit. Radosti in tihe zadovoljnosti se mi je topilo srce. —

Kmalu sem se uživil v šolsko življenje. Seveda mi kot novincu šlo težko tuintam; saj vemo, kaj smo se to za vedno vadili na učiteljsku. Zaupno sem se obrnil večkrat do ljubeznivega šefa, češ, naj mi svetuje to in ono. A on: »Bežite, vi veste to bolje, ko jaz starec. Vi ste iz nove šole, ste se več učili, kakor jaz. Vi že veste. Le delajte, že pojde!« Jaz pa: »Gospod nadučitelj, Vi ste star, izkušen šolnik; to velja, in prosim Vas, da mi svetujete!« — »Bežite, je že nekaj res; a kaj bom jaz, moja metoda je zastarela.« — »A prosim, vendar bi se rad naučil česa tudi po starem.« — Tačas me je zaupno pogledal ter rekel: »No, če Vas zanima, kako jaz postopam, prosto Vam, pridite, kadar Vam drago, k meni v razred.« (Mož je vedno poučeval v najvišjem razredu.) In šel sem večkrat k njemu poslušat, in nikdar mi ni bilo žal tega. Ko sva zaupno časih kramljala pri kozarcu

reditev v Kopru daljnih 10 K; v Idriji, in sicer: c. kr. dekl. rudn. lj. šola 1311 K 52 vin.; c. kr. deška rudn. lj. šola 829 K 12 vin.; gospodnja šola 42 K 24 vin.; skupaj v Idriji 2182 K 88 vin.; v Ajdovščini 1050 K; v Litiji 295 K 02 vin.; v občini Lancovo učiteljica Apolonija Zupančeva in učitelj Ivan Šega ter Anica Deričeva 138 K 60 vin.; Mestna hranilnica v Radovljici na predlog učitelja Ivana Šege kot ravnateljica tega zavoda 200 K; v Kranjski gori 1317 K 03 vin.; v Št. Vdu pri Zatični 1200 K; v Štanjelu 159 K 43 vin.; šola Brezovica in Artviže (Istra) 140 K; v Kringi (Istra) 185 K; Predoslje 459 K 62 vin.; učenke deklishe ljudske in meščanske šole v Ljubljani 190 K; izven Dni darovanja: Otroci ljudske šole na Gradišču pri Renčah 96 K 70 vin.; tedenski doneski v šolskem letu 1915./16. učenec v Radovljici 319 K 60 vin.; učiteljstvo deklishe in deške ljudske šole v Trbovljah 14 K; učiteljstvo v Ljutomerskem pol. okraju 58 K 40 vin.; šolska mladina v Štanjelu v »Tednu Rdečega križa« 702 K 52 vin.; učenci pri Sv. Kunigundi na Pohorju 92 K 79 vin.; skupaj 9050 K 79 vin.

V zadnji štev. izkazanih 206.572 K 65 v.
Danes izkazanih 9.050 »79»

Doslej nabranih 215.623 K 44 v.

IV. VOJNO POSOJILLO.

Mestna hranilnica v Radovljici po prizadevanju učitelja Ivana Šege, ravnateljica tega zavoda, 350.000 K; pri šolski nabiralnici pri Sv. Kunigundi na Pohorju podpisanih 600 K; otroci ljudske šole na Gradišču pri Renčah podpisali 1000 K; skupaj 351.600 K.

V 21. štev. izkazanih 2.362.738 K — v.
Danes izkazanih 351.600 »—»

Skupaj IV. voj. posojilo 2.714.338 K — v.

SREDNJE ŠOLE.

Dnevi darovanja: Realka v Idriji 400 K; moško učiteljske v Ljubljani 1026 K 54 vin.; realka v Ljubljani 2881 K 50 vin.; II. državna gimnazija v Ljubljani 2242 K 01 vin.; I. državna gimnazija v Ljubljani 3299 K 40 vin., ki pa smo jih izkazali že zadnjič, torej niso vštete v vsoti na tem mestu; skupaj 6550 K 05 vin.

V zadnji štev. izkazanih 33.004 K 06 v.
Danes izkazanih 6.550 »05»

Doslej nabranih 39.554 K 11 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd. 215.623 K 44 v.
III. vojno posojilo 278.748 »69»
IV. vojno posojilo 2.714.338 »—»
Srednje šole 39.554 »11»
Končna vsota 3.248.264 K 24 v.

Karel grof Stürgkh.

Po vsem kulturnem svetu je sedaj že znana strašna vest, da je v soboto, dne 21. oktobra t. l., ustrelil pisatelj dr. Friderik Adler na Dunaju ministrskega predsednika Karla grofa Stürgkha. Karel grof Stürgkh je bil rojen leta 1859. v Gradcu in je na graškem vseučilišču študiral pravo. Meseca avgusta je vstopil v državno službo na štajerskem namestništvu. Leta 1886. je kot koncipist vstopil v naučno ministrstvo in je bil dve leti pozneje imenovan za ministrskega podtajnika. Izstopil pa je kmalu nato iz državne službe in je bil leta 1891. v veleposestniški kuriji izvoljen v štajerski

vina, in mi je prijazni starček pripovedoval marsikaj iz svoje prakse, takrat sem mu pa odkril, kaj mi je ugajalo pri njegovem uku. Ves vesel se je ob tem starček vedno odrezal: »Bežite, kaj bo tak starec; vi mladi to vse bolje razumete!« Pogledal sem ga zaupno in vdano, in pogled mu je povedal več, nego bi mu povedalo tisoč besed. Razumela sva se! Odkrito pa moram reči, da sem se ob hospitacijah v njegovem razredu več naučil, ko vsa leta na učiteljsku. —

Zakaj pripovedujem to? — Srečen oni začetnik v našem stanu, ki pride k pravemu predstojniku! To velja več, ko bogve kaj. Marsikateri učitelj bi bil danes srečnejši v svojem poklicu, ako bi bil koj s početka naletel na voditelja, ki je bil mož na svojem mestu.

Krepko zdravstvujte!

Slamoštev.

deželni zbor. Leta 1894. je bil kot dvorni svetnik poklican v naučno ministrstvo in je dobil referat o srednjem šolskemu. V tem času — bilo je leta 1896. — se je vršila v državnem zboru tudi znana razprava o celjski slovenski gimnaziji, zaradi katere je padlo Windischgrätzovo koalicijsko ministrstvo. Po tem dogodku je grof Stürgkh zopet izstopil iz državne službe in odločil svoj državnozborni mandat. Isto leto je bil pa izvoljen zopet v veleposestniški kuriji v štajerski deželni zbor. Pod Badenijem je bil grof Stürgkh leta 1897. zopet po veleposestvu izvoljen v državni zbor. Po Badenijem padcu zaradi nemške obstrukcije se je grof Stürgkh decembra meseca leta 1897. pogajal z njegovim naslednikom baronom Gautschem glede opustitve nemške obstrukcije in zopetne otvoritve državnega zbora. Pogajanja so ostala brezuspešna. Ko je za Gautschem prišel februarja meseca leta 1899. Thun, je bil Stürgkh proti vsakaterim pogajanjem. Za Claryjevega ministrstva je Stürgkh posredoval za obustavitev mladočeske obstrukcije, a ko je leta 1901. prišel Koerber, je bil grof Stürgkh za državno gospodarsko kompromisno politiko. Isto leto je postal tajni svetnik. Leta 1902. ko je prišlo zopet na dan vprašanje celjske slovenske gimnazije, je predlagal Stürgkh, naj se celjske slovenske paralele premeste v Maribor in tam ustanovi s a mostojna slovenska gimnazija. Predlog je bil sprejet v odseku, a je propadel v zbornici z glasovi klerikalcev in Italijanov. Za posvetovanja o volilni reformi je bil Stürgkh proti splošni volilni pravici. Leta 1907. je kandidiral v okraju Radgona—Fehring—Cmurek, a je propadel. Dne 10. februarja leta 1909. je bil grof Stürgkh kot naučni minister poklican v Bienertovo ministrstvo. Meseca junija istega leta je prikratk predložil zbornici predlogo o italijanski pravni fakulteti. Naučni minister je ostal tudi potem, ko je Bienert nasledil Gautsch. Grof Stürgkh je kot naučni minister stopil v ožje stike s klerikalnimi in krščansko-socialnimi strankami. Prvo znamenje te njegove nove orientacije je bila zatvoritev učnih zavodov društva »Freie Schule«. — Dne 31. oktobra leta 1911. je bil sam imenovan za ministrskega predsednika.

UČITELJI, UČITELJICE IN VRTNARICE Z GORIŠKEGA, S TOLMINSKEGA, S KRASA, Z VIPAVSKEGA TER IZ ISTRE. ki so zapustili svoje službeno mesto ter bi bili pripravljeni sprejeti službo na tukajšnji taboriški šoli, prosim, da mi določijo svoj natančen naslov. Nameščenec bo imel poleg svoje plače brezplačno hrano in stanovanje ter prejemal mesečno nagrado. Istočasno naj blagovole poročati, so li zmožni poučevati v hrvaščini, oziroma v godbi. — A. Dominiko, š.v. Steinklam N.-O., Flüchtlingslager.

UPRAVITELJSTVO BEGUNSKIH BARAK V STEINKLAMMU

nad St. Pöltnom potrebuje za ljudske šole v Steinklammu in bližnjem Kammerhofu štiri učne osebe. eventualno štiri učitelje, ki so vojašcine prosti. Prosilci naj vložijo prošnje pri »Posredovalnici za goriške begunce« v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38. I.

Stipe Ferluga.

(Konec.)

Vso svojo neupogljivost v boju za pravičnost je pokazal Stipe Ferluga o priliki, ko je imel prejeti prvo petletnino. Magistrat mu prve petletnine ni hotel priznati, ni izplačati, češ, da je priznavanje petletnine povsem v njegovi moči, petletnina je — po magistratovem nazoru — bila neka »grazia« (milost), a noben »diritto« (pravica) dotičnega učitelja. Ker se pa Stipe Ferluga ni vdal malo mikavne-mu zgledu klečeplaztva pred ital. »liberalno« stranko, ki mu ga je podajala večina okoliškega učiteljstva še iz prejšnje dobe, seveda ni užival »milosti« tedanjih mogotcev. Ker je hotel tu Ferluga prebiti enkrat za vselej železni obroč materialne odvisnosti, ki je grozil zadušiti vsak svobodnejši gib med tržaškim slovenskim učiteljstvom, je enostavno tožil magistrat. Pravda se je vlekla celih pet let. Koliko grenkega je Ferluga medtem prestal, si lahko mislimo. Slednjič je Ferluga pravdo dobil na upravnem sodišču na Dunaju. Zastopal ga je dr. Ivan Tavčar, takrat državni poslanec. S to svojo pravdo in v njej izkazano dosledno vztrajnostjo si je tovariš Ferluga priboril pač hvaležnost sodobnih in sedanjih tovarišev.

Razvijal se je Ferlugo bodrilni duh sprva v ožjem krogu okoliških tovarišev. Bil jih je cel venec, in skoro vsak izmed njih je imel svojčas svoj pomen. Večina njih še službuje, kakor Fr. Martelanc, A. Požar, A. Germek, pred Ferlugo je stopil v pokoj Jos. Pertot, ki mu je usoda na-

klonila skoro slične boje za obstanek. Priključili so se temu krogu mlajši tovariši: Iv. Daneu, Ferd. Starec, Jos. Gorkič in drugi. Zbirali so se prvotno v zakotnih krčmah k redkemu razvedrilu, k medsebojni vzpodbudi. Leta 1906. so se pa razmere med tržaškim slovenskim učitelstvom toliko izpremenile, da je bilo možno misliti na ustanovitev učiteljskega društva. Dne 6. maja istega leta se je vršil ustanovni zbor, in tovariš Ferluga je bil soglasno izvoljen za predsednika. Društveni predsednik je ostal leto za letom do 13. marca 1914. Izpolnjeval je predsedniške dolžnosti z vnmom, z nekako navdušenostjo, osobito prva leta, ko je bilo treba plašljivce bodriti, omahljivce pridobiti. Velika vsestranska zaposlenost tovariša Ferluge in oddaljenost od društvenega sedeža, ki je bil v Trstu, je kdajpakdaj tudi zakrivila, da se stanovski organizaciji ni mogel toli posvetiti, kolikor je sam želel. Z druge strani pa so se v društvu pojavila razna stremeljenja, kar je bilo pri velikem številu članov, na katere — osobito mlajše — je moralo vplivati moderno življenje industrialnega mesta, pač povsem naravno. Nazori so se krizali, iskre kresale, debate poostrele, a tudi poglabile. Ali kakršni so tudi bili nazori, težnja vseh je bila koristiti narodu in stanu čimbolj mogoče. Seveda je v to vsaka skupina zopet zastopala svojo formulo, ki je bila pač tu bolj idealno, tam bolj materialno prebarvana. Isto gibanje se v onem letu opaža tudi v kraškem, istiskem, goriškem učiteljskem društvu. Provročili so to gibanje tovariši socialno - demokratiških načel. Gibanje je svetovna vojna prekinila. »Mladi« so v prvi vrsti zahtevali revizijo pravil in programa učiteljskega društva ter »Zaveze«, dostop k društvenemu delu, ter da postane izvenstanovsko delo učiteljstva bolj samostojno, ne podvrženo nobeni politiški stranki, manj v »oštarijo« težee, bolj socialno. Ferluga je s finim taktom spoznal čas, ki ga kliče, ter je odstopil iz lastne volje in se zavaroval proti ponovni izvolitvi. Vendar tudi on lahko zre s ponosom na marsikatero delo, ki ga je tržaško učiteljsko društvo započelo in deloma izvršilo tekom njegovega predstava. Omenjam le ustanovitev šolarskih knjižnic na tržaških slovenskih ljudskih šolah ter posrečeno akcijo za javna ljudska predavanja poleg mnogoštevilnih društvenih korakov v materialni in moralni prid tržaškega slovenskega učiteljstva. Zdaj so svetovni dogodki izsilili premirje, društvo leži v mrtvilu. Kako bo potem, je li se debate v društvu in polemike po časopisih obnove. — kdo ve!

Stipe Ferluga je svojčas mnogo pisal. Sam temu svojemu delu, ki mu je bil pač vzgojni namen, ne pripisuje umetniške vrednosti. V tej sodbi je tudi povsem pravičen. Pisal je za »Edinost« mnogo, vse v poučljivem tonu, napadal ni nikogar, politiških člankov ni nikdar pisal. Sodeloval je pri »Popotniku«, »Učit. Tovarišu«, plodove svojega naivnega humora je pošiljal v »Jurja s pušo«, v »Brivca« in »Škrata« — sebi in marsikomu v zabavo. Plačila za to ni sprejemal, sam se spominja le na skromni honorar 30 K, ki ga je sprejel za svoj spis s strani »Družbe sv. Mohorja«. Tudi s te strani je imelo njegovo delovanje namen buditi, bodriti.

Čudno, da je Ferluga, ki ni nikoli zagrešil politiškega članka, slednjič stopil tudi na politiško polje. Tržaško slovensko učiteljstvo si je pač s svojim delom pridobilo ugled med ljudstvom ter je postalo faktor, s katerim je bilo treba računati. Tržaški mestni svet, oziroma deželni svet se je imel voliti po novem volilnem redu. Slovencem v okolici bi pripadalo 12 mandator. Politiško društvo »Edinost« je takrat ponudilo dva mandata tržaškemu učiteljstvu, in to je na zaupnem sestanku enoglasno sklenilo za kandidata tovariša Ferluga in Jos. Pertota. Oba sta bila izvoljena junija meseca 1909. Prvi slovenski učitelj je vstopil v ponosni mestni svet Trsta. Značilno je, da je prejel Ferluga pri svoji izvolitvi od vseh 12tih izvoljenih slovenskih poslancev največ glasov. Leta 1913. tudi v juniju je bil vnovič izvoljen. Svoje poslanske dolžnosti je izvajal vestno in točno, narodu in stanu v prid.

Dasi je vroče ljubil svoj slovenski materni jezik in svoj narod, vendar Stipe Ferluga — to mu bodi povedano v čast — ni bil naroden šovinist, osobito ne eden onih, ki pod plaščem strupenega šovinizma skrivajo čisto svoje narodne grehe. Svojo deco, ki jo je imel v zakonu s plem. Weisenthurnovo, potomko slovenskega slovničarja in tržaškega patricija dr. V. Franul - Weisenthurna,

je vzgojil v slovenskem duhu in jeziku. Nepopoljšljiv idealist, ki trdno verjame v edino moč besede, je Ferluga gojil veliko zaupanje do zdravega razuma tujerodnih sodeložanov. Često je z besedo in tiskom apeliral na njihov čut pravičnosti do drugorodcev. Nekoč je o priliki, ko se je zbor ital. učit. društev v Gorici javno izrekel proti pravični zahtevi Slovencev, naj bo slovensko učiteljišče premeščeno iz Kopra v Gorico, naš Ferluga sestavil tozadevno, italijansko spisano spomenico na italijanske tovariše, v kateri je branil slovensko stališče. Učiteljsko društvo je poskrbelo za tisk, in spomenica je romala v številnih izvodih v — koš ital. učit. društva. Morda ni bilo ravno tako, ali praktičnega uspeha Ferlugovo delo tu ni imelo, ker treznejši in pravičnejši elementi med našimi ital. tovariši so že kdaj izstopili iz ital. učit. društva ter ustanovili poseben delaven krožek v okrilju ital. socialno-demokratiške stranke. Vendar je bil Ferlugov namen plemenit, dasi zaradi njegovega idealizma zopet naiven.

Življenje St. Ferluge nam podaja triden okvir za zgodovinsko skico njegove dobe. Daneš pač niso časi, da bi se človek vsestransko pogledil v to velepomembno dobo. Morda se kdaj povrnm k predmetu, in bo tovariš Stipe sam lahko s ljubeznivo besedo povedal, kje sem se jaz v naglici zaletel. Saj mu vsi iz srca želimo dolg in jasen večer življenja!*)

In ta mož je bil učitelj. Da, res, ljubezniv učitelj svojih šolskih deci. In pečat, ki ga je vtisnil potom svojega dolgoletnega pouka, ni izginil z vedrih lic openskih mladeničev in mož. Znal je obdržati svoj vpliv na mladino tudi v dobi, ko je že zapustila šolo. Veselje je bilo prebiti večer med pevci njegovega »Zvona«. Skrbno je branil svoje in izločeval »garjeve« koštrune. Pravi demokrat — znal je živeti med ljudstvom.

Morda sem te preveč hvalil, Stipe! Ne zameri mi! Če sem nehotne dregnil v kako skelečo rano — nu, to vem, da si mi takoj odpustil. Kakor sva bila v načelih nasprotna, ej, poznala sva se. — Stopil si v pokoj, Stipe, odtegnil si se krogu svojih tovarišev tja na svoj gradič Moko. Tovariš Stipe, glej, časih postaja človeku hudo vpricho bogato zasajenega hinavstva in tedaj si z vsem srcem želim poštenega človeka v bližino. Ta želja je kakor molitev ob hudi uri. In tedaj, tovariš Stipe, dovoli, da se ozremo v neomahljivo pečino, na kateri je zidan tvoj orad, in da ti v duhu podajamo trdo tovariško roko! Ume! nas boš, saj si bil in si prekinprek — mož!

Ferdo pl. Kleinmayr.

Umirovljeni državni nastavljenici

se potegujejo za to, da bi se jim iz plačeval 17. avgusta 1916. dovoljeni enkratni draginjski prispevek tudi za naprej kot stalna draginjska podpora in da bi bili draginjskega prispevka v bodoče deležni tudi oni penzionirani uradniki in slugi, ki so bili dosedaj izvzeti. Kakor poročajo z Dunaja, je vlada obljubila, da se bo na te želje kolikor mogoče ozirala. Prav je tako! Kako in kaj pa bo z učitelji penzionisti? Ali tem ni treba kruha?!

Preosnova učiteljišč.

Dunaj, 26. okt. 1916

Naš dunajski poročevalec nam piše: Naučno ministrstvo je izdelalo načrt, kako preosnovati avstrijska učiteljišča, da bi odgovarjala potrebam sedanjega časa. R. k. kdaj se uveljavijo te preosnove na naših učiteljišcih, še sicer ni določen, toda domneva se, da že s prihodnjim šolskim letom. Bistvene preosnove bodo sledeče: Dosedaj so bili na vsakem učiteljišču štirje letniki, v bodoče jih bo pa pet. V zadnjem letniku se bo poučevalo tudi o kmetijstvu. Pouk v drugem deželnem jeziku bo obvezni učni predmet. Orgle in klavir bosta v bodoče neobvezna predmeta na učiteljiščih. V zadnjih letnikih učiteljišč se bo poučevalo tudi o učnem gradivu, ki je uvedeno v višjih gimnazijskih razredih. — Kakor priča to tesno poročilo, so zahteve naprednih učiteljskih organizacij po reformi strokovne izobrazbe učiteljstva le nekoliko uvaževane. Nekaj pa je vendarle, kar dokazuje, da gremo naprej. Temeljita reforma bo mogoča šele po vojni.

*) To želimo tudi mi svojemu tovarišu, prijatelju in sotrudniku! Čestitljivi slovenski korenini naš iskreni: Na zdar! Uredništvo.

Književnost.

»Popotnik« prijavlja v svoji 5. letošnji številki to vsebino: 1. I. Gradnik: Popotopna ljudska vzgoja (Dalje.) 2. Fr. Kranjc: Socialna vzgoja. 3. Pavel Flere: O bodoči vzgoji. (Dalje.) 4. Dav. Sinkovič: Gobe namesto mesa. 5. Iz šolskega dela: Matematično zemljepisje v ljudski šoli — Preprost akvarij. 6. Fran Vajda: Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri v letu 1913-1914. 7. Slovstvo: Ocene. 9. Razgled: Šolstvo. — To in ono. — Upravišstvo piše v svoji listnici: »Današnji številki je priložena poštna položnica. Kdor ima poravnano naročnino, naj jo prihrani za prihodnje leto, drugi pa naj se čimprej odzovejo svoji dolžnosti, da pozneje ne bo nepotrebnih razburjanj in pisarij.« — Uvažujte ta opomin! — Prihoda (6.) številka »Popotnika« izide začetkom decembra.

»Zvonček« ima v svoji 10. letošnji številki to lepo vsebino: 1. Fran Žgur: Mi in naše gore. (Pesem.) 2. E. Gangl: Domovini. (Pesem.) 3. Fran Žgur: Prilika. (Pesem.) 4. Cvetinomiški: O Belki in Črnki. (Konec.) 5. Jakob Dimnik: Veliki admiral Anton Haus. (S podobo.) 6. Antonija Germekova: Pot v nebesa. (Samogovor.) 7. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje.) 8. Veseli pomenek. (Slika.) 9. Ivo Trošt: Izdana trmica. (Povest.) 10. Stric Pavel: Z delom se učimo. (Dalje.) 11. Kuharjev Jelko na konju (Slika.) 12. Pouk in zabava. 13. Kotiček gospoda Doropoljskega. 14. Kotičkove risbe.

Srednješolske vesti.

Gimnazijski tečaj in konvikt za gimnazijske dijake slovenske narodnosti z Goriškega v Kromerizu. »L' Eco del Littorale« poroča, da se z odlokom notranjega ministrstva z dne 20. oktobra 1916, št. 49.450, ustanavlja v Kromerizu gimnazijski tečaj in konvikt za gimnazijske dijake slovenske narodnosti. Število učencev, ki se jih sprejme v ta konvikt, bo znašalo okoli sto. Tečaj bo ustanovljen na podlagi naučnega načrta, odobrenega za državno gimnazijo v Gorici s slovenskim učnim jezikom. Učno osebje določi goriški deželni šolski svet izmed profesorjev goriške slovenske gimnazije, ki so sedaj na razpolago. Za gojence, ki uživajo kot begunci podporo iz državnih fondov, se bodo pokrivali stroški za vzdrževanje, za obleko, obutev in zdravniško pomoč iz državnih sredstev. Imoviti gojenci bodo morali plačati v pokritje prej navedenih stroškov takso, ki jo določi politiška oblast v Brnu. Prošnje za sprejem je nasloviti na namestništvo v Brnu potom okrajne politiške oblasti, oziroma redarstvene oblasti v kraju, kjer dotični dijaki sedaj bivajo; priložiti je zadnje šolsko izpričevalo.

Goriška slovenska gimnazija v Trstu. Zavod se jako lepo razvija. Učenci se še vedno priklajajo. Kdor želi, da dobi dobro hrano za 70 vinarjev dnevno v aprovizacijski kuhinji. Jako revni tudi zastoni. Pozneje došle dijake poučujejo profesorji privatno — seveda brezplačno — toliko časa, da dohitijo, kar so zamudili.

Osebnosti. V stalni pokoj je stopil ravnatelj c. kr. učiteljišča v Ljubljani, vladni svetnik Anton Črnivec. Naučno ministrstvo je pooblastilo kranjski deželni šolski svet, da mu tem povodom v njegovem imenu izreče zahvala in priznanje za dolgoletno izvrstno službovanje. — V osmi činovni razred so pomaknjeni profesorji: Ivan Grafenauer, Julij Nardin in dr. Vinko Šarabon na prvi državni gimnaziji v Ljubljani; dr. Simon Dolar na državni gimnaziji v Kranju in Josip Mazi na višji realki v Ljubljani. — Provizorna učitelja na srednjih šolah sta postala suplenta na c. kr. državni realki v Gorici: Franc Ferjan in Andrej Verbich (sedaj oba pri vojakih).

Avstrijsko srednje šolstvo. Listi javljajo, da v naučnem ministrstvu uvažujejo eventualnost, utesniti nekoliko pouk v klasičnih jezikih, da bi dijaki imeli časa se naučiti — madžarskega jezika. Madžarščina naj postane obližaten predmet, morda pa bodo poskrbeli tudi za pouk kakega drugega v Avstriji navadnega jezika.

Kranjske vesti.

ANTON PEGAN.

Na Razdrtem pri Postojni je dne 16. oktobra t. l. po dolgi in mučni bolezni v 67. letu svoje dobe umrl tovariš Anton Pegan, učitelj v pokoji. — Služboval je večinoma po vipavski dolini ter je vso dobo svojega službovanja nesebično služil šoli in narodu. — Svoj zaslužni pokoj je užival na Razdrtem, kjer je tudi pokopan. — Bodi mu ohranjen blag spomin! Vdovi gospé Franji naše iskreno sožalje!

—r— Iz Litije nam pišejo: Uspeh »Dni darovanja« je bil za naše razmere, ako se pomisli, da je všolanih poleg trga Litija samo 6 vasi in ker je duhovščina sama nabirala, dosti lep. Učiteljstvo samo je tvorilo lokalni odbor in samo ono je nabralo vsoto 295 K 02 vin. Sploh je tukaj učiteljstvo v vojne namene ogromno veliko storilo. Priznanja ni sicer prejelo nobenega, a tudi ne hrepeni po njem. Saj je tiha zavest poštenega dela najlepše priznanje!

—r— Ustanova za realce. Mestna občina Ljubljanska ima oddati eno mesto Cesar Franc Jožefove ustanove za realce v letnem znesku 100 K. — Do te ustanove imajo pravico v Ljubljano pristojni, če bi pa takih ne bilo, sploh na Kranjskem rojeni ubožni dijaki c. kr. državne velike realke v Ljubljani. Prošnje je opremiti z rojstnim in krstnim listom in domovnico, z zadnjim semestralnim izpričevalom, dalje pri prosilcih, katerih starši ne živijo v Ljubljani, z ubožnim listom domačega županstva. — Prošnje je vložiti do včetrtega 15. novembra 1916 na realnem ravnateljstvu.

—r— Gorupove ustanove za ljubljanske licejke. S pričetkom prvega tečaja šolskega leta 1916/17 se podeli 7., 8., 9., 10. in 11. mesto Josip Gorupa viteza Slavinjskega ustanove za gojenke višje slovenske dekliške šole, oziroma dekliškega liceja v Ljubljani, vsako mesto po 386 K na leto. Pravico do užitka te ustanove imajo pridne gojenke omenjene šole in sicer: a) slovenske deklice, ki so z ustanoviteljem v sorodu, b) ako bi teh ne bilo, deklice slovenskih, oziroma hrvatskih staršev iz Kranjskega, Štajerskega, Koroškega, Primorskega (to je iz Trsta, iz Goriške in Istre), iz Reke in iz hrvatskega Primorja; c) ako bi tudi teh ne bilo, deklice drugih slovenskih rodov sploh. Pravica podeljevanja pristojna tačas gospodu Korneliju vitezu Slavinjskemu, veleposesniku in veletržcu v Trstu. Prošnje je vložiti najkasneje do 1. decembra 1916 potom licejskega ravnateljstva pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

—r— Iz ruskega ujetništva se je oglasil enoletni prostovoljec Albert Štrukelj, abiturient c. kr. ljubljanskega učiteljišča. Ujeli so ga v noči na 13. avgust t. l. in zdaj se živ in zdrav nahaja v Piskovu (jugozapadno od Petrograda).

—r— Iz francoskega ujetništva se je oglasil nadučitelj na Premu na Notranjskem, tovariš Ivan Vadenjal. Bil je ujet v Srbiji, po zmagi je šel čez Albanijo v Italijo na otok Sardinijo, a od tod čez Gibraltar na Francosko. Sedaj biva blizu belgijske meje. Ako mu hoče kdo izmed kolegov pisati, je njegov naslov: Depot de Prisonniers de Guerre du Quai de France. Rouen (Seine-Inferieure) Nr. 3227. Groupe XII.

—r— Na šišenski dekliški osemrazrednici v Ljubljani je razpisano mesto nadučiteljice in voditeljice. — Prošnje do 15. novembra t. l. na c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani.

—r— Največja slovenska javna ljudska knjižnica je brezdomno knjižnica »Gospodarskega društva za dvorski okraj« v Ljubljani. Knjižnica je izborna založena z najnovejšo leposlovno literaturo, in so čitačemu občinstvu poleg vseh slovenskih del na razpolago tudi najboljša dela svetovne literature v nemških izvirnikih, oziroma prevodih. Knjižnica je štela doslej 6525 izposojevanju določenih knjig, in so glede teh knjig na razpolago popolni knjižnični imeniki. Nanovo je pa nabavila letos še okoli 1500 knjig, tako da šteje sedaj knjižnica nad 8000 knjig. — To je pač vsega priznanja vredno kulturno delo!

—r— Imenovanje izpraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Imenovani so za funkcijsko dobo od začetka 1916/17 do konca 1918/19 za člane izpraševalne komisije s slovenskim in nemškim učnim jezikom: za ravnatelja: dež. šolski nadzornik: dr. Janko Bezjak; za namestnika profesorja dr. Valentin Kušar in Franc Suher; za člane profesorji: Anton Funtek, dr. Ivan Šmajdek, Alojzij Petsche, dr. Ivan Orel, Josip Verbič, glasbeni učitelj Anton Dekleva, telovadni učitelj Josip Gorečan, vadiški učitelji: Ivan Krulec, Viktor Jaklič in Josip Pavčič. Za eksaminatorje se morejo po potrebi poklicati: profesor dr. Fran Šturm za francoščino, profesor Josip Mazi za geometrično risanje in koncertni mojster Hans Gerstner za klavir, gosli in orgle. Knezoškofijski ordinarij je imenoval za isto funkcijsko dobo eksaminatorje iz verouka profesorje: dr. Demšarja, dr. Alfonza Levičnika in dr. Fr. Perneta.

—r— Seja kranjskega deželnega šolskega sveta dne 16. oktobra 1916. Predsednik izreče zastopnikoma učiteljstva sožalje za padlimi in umrlimi tovariši in tovarišicami s prošnjo, naj ga sporočita učiteljstvu. — Vpokoje se: Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki; Severa Zorko-Reilova, učiteljica v Boštanju; Leopoldina Garbeisova, in Marija Levstikova, učiteljici pri sv. Petru

v Ljubljani; Fran Kovač, nadučitelj v Zatični. — Deželni šolski nadzornik poroča obširno o dnevnih zavetiščih. Poročilo se vzame z odobrenjem na znanje in sklense se izreči c. kr. mestnemu šolskemu nadzorniku Fr. Lavtizarju, voditeljem Jegliču Jan. Nep., Cepudru Josip in Jos. Wagnerju ter gospodinjstvu oskrbujoči Mariji Novakovi v Šiški priznanje in pohvalo deželnega šolskega sveta. Sklene se po možnosti delovati na stalno ustanovitev dnevnih zavetišč. — Metelkovo ustanovo dobe učitelji: Tomšič Emil, Ribnica; Pirnat Ivan, Mokronog; Slapar Jakob, Olševk; Mihelič Viktor, D. M. v Polju; Koželj Viktor, St. Peter pri Rudolfu; Ziegler Robert na Igu. — Ustanovo bivšega vrtnarskega društva: Jezeršek Ivan, Sv. Križ pri Trzinu; Arnsč Ivan, St. Peter v Ljubljani; Žirovnik Josip, Gorje.

— **Iz ljudskošolske službe.** Za suplentinje so nameščene: Evlalija Dimnikova pri Devici Mariji v Polju, Pavla Pirkerjeva v Srednji vasi in Terezija Šušteršičeva v Koprivniku. — C. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu je imenoval namesto k vojakom odišlega nadučitelja Gustava Ferjana bivšo uč. suplentinjo v St. Petru pri Novem mestu Ivano Kramaričevu za suplentinjo na ljudski šoli v Dvoru. — C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku je učiteljico na zasebni ljudski šoli v Repnjah Kristino Pinteričevu imenoval za začasno učiteljico na dvorazredni ljudski šoli v Vodica; namesto k vojakom odišlega učitelja Andreja Pogačarja bivšega suplenta na ljudski šoli v Semiču Alb. Razpotnika za suplenta na štiri-razredni deški ljudski šoli v Kamniku; namesto k vojakom odišlega nadučitelja Ivana Primožiča bivšo suplentinjo v Nevljah Armelo Vremšakovo za suplentinjo na ljudski šoli v Mekinjah in namesto k vojakom odišlega učitelja Valentina Clementeta poizkusno kandidatino na dekliški šoli v Kamniku Mar. Kladvo za suplentinjo na enorazredni ljud. šoli v Nevljah. — Za suplentinje so nastavljeni: namesto v aktivni vojaški službi se nahajajočega nadučitelja Karla Črnjača v St. Vidu nad Cerknico izprašana učit. kandidatinja Zora Bitenshova; namesto vpoklicanega učitelja Henrika Paternosta v Senožečah učit. supl. Angela Sila; na osemrazredni mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani izprašana učiteljica Marija Smoliceva. — Za provizorični učiteljici sta imenovani učit. kand. Ema Andrejčičeva na trirazrednici v Stopičah, izprašana učiteljica Mtrija Vidičeva na dekliški osemrazrednici v Ljubljani namesto učiteljice Alice Schmalčeve. — Za supl. namesto obolele učiteljice Terezije Rauhekarjeve v Vavti vasi je nastavljena abs. učit. kandidatinja Albina Ahačičeva; namesto obolelega voditelja deške ljudske šole v Novem mestu p. Gotharda Podgorška bo vodil navedeno šolo začasno tamošnji učitelj p. Atanazij Ausser; namesto vpoklicanega učitelja Florijana Gostiča v Poljanah bo suprirala bivša supl. v Trebiji Julij. Rotarjeva; namesto obolelega nadučitelja Ivana Rudolfa v St. Vidu bo suprirala abs. učit. kand. Ema Rudolfova; namesto obolele učiteljice Vincencije Pupis-Stuchlyjeve v Košani bo suprirala učit. supl. Štefanija Puppisova. — Za suplentinje so nastavljeni: Namesto obolele učit. Antonije Kren-Jakličeve na Koroški Belj dotedanja suplentinja v Koprivniku Ljudmila Korošičeva; namesto vpoklicanega nadučitelja Franca Flereta v Kranjski gori abs. učit. kand. Leopoldina Jegličeva; namesto vpoklicanega učitelja in šol. voditelja Petra Jociča v Dobravi pri Kropi abs. učit. kand. Ana Tavčarjeva; namesto obolele učiteljice Ane Erzinove v Semiču abs. učit. kandidatinja Albina Možinova. — Za provizorično učiteljico v Kranjski gori je imenovana abs. učit. kand. Irma Cepudrova; prov. učiteljica v Čemšeniku Vladimira Olga Pleveljeva je začasno dodeljena v službovanje v St. Gotardu; bivša prov. učiteljica v Vel. Trnu Marija Kovačeva je imenovana za prov. učiteljico v Čemšeniku. — Namesto v vojaški službi nahajajočega se nadučitelja Cirila Vizjaka bo suprirala na ljudski šoli v Vremu izprašana učit. kand. Matilda Bevkova ter bo obenem vodila ekskur. pouk na šoli v Zg. Ležečah. Namesto vpoklicanega učitelja Ivana Štreklja bo suprirala na šestrazrednici na Vrhniki učit. supl. Ana Knavsova. — Za suplentinje so nastavljeni: Šolska praktikantinja Ema Janežičeva na enorazrednici v Babinem polju; abs. učit. kandidatinja Julija Maričeva namesto vpoklicanega učitelja V. Skebete v Preloki; abs. učit. kandidatinja Marija Španova namesto vpoklicanega nadučitelja Franca Erkerja v Starem logu; bivša učiteljica na Ciril-Metodovi šoli v Gorici Marija Arrigierjeva na šestrazrednici v Loškem potoku; učit. suplentinja Marija Goljevškova namesto vpoklicanega nadučitelja Ivana Goloba na Raki; učiteljica Karolina Rostoharjeva namesto na dopu-

stu bivajoče učiteljice Antonije Vohinčeve v Cerkljah. — Za provizorično učiteljico v St. Ruprtu je imenovana suplentinja Helena Komačeva. Za suplentinje so nastavljeni: Abs. učit. kand. Silva Balančeva na enorazrednici v Erzelju; abs. učit. kand. Josipina Gradišarjeva na enorazrednici v Planini; abs. učit. kand. Marija Jaklova v Trzinu; abs. učit. kand. Ana Šemetova pri Sv. Križu pri Litiji; prov. učiteljica Marija Kreinerjeva na deški ljudski šoli v Kočevju. — Za učiteljico na zasilni šoli v Zavrtaču je imenovana izprašana učit. kand. Franciška Miklavčičeva; za prov. učiteljico v Srednji vasi je imenovana dotedanja suplentinja Ana Gradišarjeva. Za suplentinjo sta nastavljeni: suplentinja Marija Chladekova v Borovnici in abs. učit. kand. Ana Turkova v Spodnjem Logatcu. — Za prov. učiteljico v Spod. Logatcu je imenovana učit. supl. Katarina Punčuhova. Za provizorično učiteljico v Mirni peči je imenovana Gabriella Hladnikova. Suplentinja Angelica Mandlova je imenovana za voditeljico šole v Ovčjaku, Berta Žejnova pa v Logu.

— **Šolska mladina v Škofji Loki** je povodom »Tedna Rdečega križa« nabrala 5000 praznih steklenic za mineralno vodo, ki se bodo odposlale osrednjemu društvu »Rdečega križa« na Dunaj. Za to rodoljubno delovanje se izreka najtoplejše zahvalo in se priporoča javnosti v posnemanje.

Štajerske vesti.

KONRAD MEJOVŠEK.

Na Reki pri Hočah je dne 30. septembra t. l. preminul nadučitelj Konrad Mešovšek v 62. letu starosti. Angel Azrael ga je rešil večletne bolezni in povedel v kraljestvo miru in večnega pokoja, dne 2. oktobra pa so ga spremili njegovi mnogoštevilni tovariši in in obila gospoda iz Maribora in okolice na pokopališče v Hočah. Spoštovali so blagopokojnika in ga visoko čislali zbog njegovega jeklenega značaja, ki je prebil marsikateri hud boj za pravico in resnico in se o vsaki priliki pokazal trdnega Slovenca, ki ni omahoval in se ni uklonil. — Pokojni tovariš se je rodil 1. februarja 1855 v Konjicah. Po dovršeni domači šoli je obiskoval tri gimnazijske razrede v Celju in je učiteljšče v Mariboru dovršil 18. julija 1876. z zrelostnim in spomladi 1879. s sposobnostnim izpitom v Gradcu. — Služboval je od 20. julija 1876. tri mesece kot podučitelj v Kamnici, poldrugo leto v Mariboru II., štiri leta v Studenčih pri Mariboru, kjer je postal definitivni. V jeseni 1881. je bil imenovan za učitelja v Zg. Radgoni, kjer se je poročil z oskrbnikovo hčerko Eleonoro, rojeno Atzlerjevo, ki je umrla že leta 1913. Spomladi 1884. je bil premeščen v Mariberg, v jeseni 1887. v St. Jernej pri Ločah, 1889. k Veliki nedelji in 1894. je postal nadučitelj v Selah pri Ptuj, od kamor je prišel 30. septembra 1897. na novoustanovljeno šolo v Reko, kjer je ravno 19 let nadučiteljeval. Pred tremi leti se je drugokrat oženil. Leta 1878. se je bojeval v Bosni in si pridobil vojno in jubilejsko kolajno. — Pokojni tovariš Mešovšek je bil jako nadarjen in duhovit, poleg tega pa tudi delaven in vztrajen na vsakem polju. Od svojih duševnih zakladov je rad podajal tudi tovarišem ter se udeleževal jako marljivo shodov učiteljskega društva ter bil pri uradnih skupščinah vedno originalnih misli in izborn govornik. Ker je bil trden značaj, se o nobeni priliki ni bal povedati resnice vsakomur v oči, dasi mu je prinesla zamer in časih materialno škodo. — Bil je ponos učiteljstvu in izborn šolski vrtnar in sadjerejec, za kar je dobil obilnih pohvalnic, leta 1906. subvencijo poljedelskega ministrstva po 20 K, leta 1909. Reiserhoferjevo ustanovo od deželnega odbora po 80 K. Lepo deblo, lepo drevo, imeniten sad — to je bilo Konradu največje veselje in pri tem je našel svojo tolažbo v hudih dneh. Ob 40letnici letos je hotel stopiti v pokoj. — Kakor je bil natančen, vesten in nad vse marljiv učitelj, tako je bil dober oče — vzgojevalec svoje ljube družine. Desetero otrok žaluje po svojem ljubem očetu in jim bo težko pogrešati ljubega, skrbnega atelja! — Na bojišču je ob gromu topov došla p e t e r i n sinom bridka vest: Oče umrl! In prihiteli so vsi — od vseh vetrov — in blagopokojniku izkazali svojo ljubezen, vdanost in zadnjo čast na grobu. Sin, rečki učitelj Radovan, je kadetni aspirant, Milko nadporočnik z vojaškim zaslužnim križcem III. reda z vojno dekoracijo, sin, jareniški učitelj Branko, nadporočnik, si je pridobil veliko srebrno svetinjo v Volinji, Stanko, korporal, bronasto svetinjo, in

najmlajši Beno. — Ljubi Konrad! Bil si nam blag in drag — počivaj v miru! — Lepo si oskrbel svoje sinove in hčeri — gotov Ti je trajen spomin! D. P.

ANTON LAJUŠIČ.

V Gabrijah pri Celju je dne 16. oktobra t. l. umrl v 80 letu svoje dobe po dolgi in mučni bolezni tovariš Anton Lajušič, nadučitelj v pokoji, imetnik zaslužne svetinje za 40 letno zvesto službovanje in častni občan občine Sv. Martina v Rožni dolini, kjer je mnogo let — od 1873 do vpokojitve 1. 1904 — uspešno deloval kot nadučitelj na šolskem in narodnem polju. Zato so mu hvaležni občani podelili častno občanstvo, največje odlikovanje, ki z njim razpolaga slovenska občina. — Učiteljevali je začel leta 1856. ter je v polni meri okusil vse »sladkosti« učiteljskega stanu. — Blagi pokojnik je vzgojil sina Antona, župnika pri Sv. Martinu poleg Vurberga, in sina dr. Franceta, c. kr. komisarja na okrajnem glavarstvu v Mariboru. — Bodi zaslužnemu šolniku ohranjen blag spomin! Gospodoma sinovoma naše sožalje!

— **Izpit za ljudskošolsko učiti** usposobljenost v Mariboru se prično v ponedeljek, dne 6. novembra t. l., ob 8. ur. zjutraj — Prošnje je bilo treba poslati do 29. oktobra. Tega pa nismo mogli objaviti pravočasno, ker smo dobili naznanilo šele 25. oktobra, torej veliko prepozno za zadnjo številko, ki je izšla že 20. oktobra!

— **Umrla je** v Trbovljah dne 18. oktobra t. l. soproga tovariša Ivana Kerna, nadučitelja na Vodah, gospa Antonija Kernova, rojena Dreier pl. Löwenhahnova. Blagi ženi bodi ohranjen ljub spomin! Pridetnim naše srčno sožalje!

— **Iz ljudskošolske službe na Štajerskem.** Premeščeni so: definitivna učiteljica Stanislava Schreinerjeva z okol deške šole v Ptuj na dekliško šolo v St. Jurju ob Juž. žel., def. učiteljica Karolina Zajc iz Zibike v Slivnico, nadučitelj Ludovik Potočnik in def. učiteljica Terezija Potočnikova od Sv. Antona na Bizelsko; imenovani sta provizorični učiteljici Jelena Supankova v St. Pavlu pri Preboldu in Marija Lorberjeva v Grižah za definitivni učiteljici na dotedanjih službenih mestih.

— **Deželna kmetijska šola s slovenskim učnim jezikom** v St. Jurju ob Južni železnici je izdala letno poročilo za šolsko leto 1915/16. Iz poročila je razvidno, da šola ni mogla delovati. Pouk se sploh ni vršil. Zavod je služil kot »Dom Rdečega križa za rekonvalescente«. Zemljišča so se le s težavo obdelala, ker je popolnoma zmanjkalo delavcev. Šele ko so prišli ruski ujetniki, so se razmere izboljšale. Zanimivo je poročilo o absolutnih kmetijskih šolah, ki jih je 87% na bojišču. Od zadnjega letnika 1913/14 so vsi absolventi vojniki.

— **Na velikonedeljski petrazredni ljudski šoli** je razpisano stalno mesto učiteljice s prostim stanovanjem. — Prošnje je vlagati do 5. novembra t. l.

— **Vse šole — ljudske, m.ščanske in srednje v Celju** so pričele s poukom ob šolskem l. 1916/17 v času od 16. sept. do 2. okt. t. l.

— **Slovenska dijaška kuhinja v Celju** je tudi ob novem šolskem letu v tamkajšnjem »Narodnem domu« ter se — kot doslej — nahaja pod spretnim in marljivim vodstvom poštvalnega profesorja Ant. Kožuha.

— **Okoliško deško ljudsko šolo v Celju** obiskuje ob pričetku tek. šolskega leta — ki je 3. vojno šolsko leto — 332 dečkov; nad 80 jih ne prihaja. — 1. a) in 1. b) ter 3. razred imajo reden, 3., 4. in 5. razred pa restringiran pouk. Pouk se vrši v štirih sobah. — Tej šoli je ob šolskem l. 1916/17 pridružena kot volonterka absolvirana učit. kandidatinja Marica Vošnjakova.

— **Slovenski otroški vrtec v Gabrijah pri Celju** obiskuje ob začetku tekočega šolskega leta 23 dečkov in 30 deklic, t. j. 53 otrok. Kot otroška vrtnarica deluje tu Marica Poglajenova. — Ta zavod vzdržuje šolska družba sv. Cirila in Metoda ter ga izdatno podpira okoliška občina Celjska.

— **Otroci laških beguncev v Celju in okolici** imajo tudi ob tekočem novem šolskem letu svojo ljudsko šolo. Za otroke slovenskih beguncev tozadevno — ni skrbjeno. — Nekaj teh ubožčkov obiskuje obe slovenski ljudski šoli v Celju. Seveda to ni dosti; zakaj tema šolama sedaj nedostaja prostora celo za domorodne otroke!

— **Šolstvo v Wagni.** Wagna je štajerska vasica pri Lipnici. Tam prebiva sedaj v posebnem taborišču, ki šteje 305 poslopij, med temi 120 barak za stanovanja. Begunska kolonija ki šteje sedaj 18.354 oseb. Vsi so prišli kot begunci od naše južno-zapadne fronte. Izjemo tvorijo samo 34 galiških beguncev še iz leta 1915, 75 italijanskih in 5 črnogorskih internirancev. Slovencev je 1642 oseb. Večina teh je dospela meseca avgusta t. l. ob času sedme italijanske ofenzive in sicer iz Gorice, Solkana, Mirna, Renč. Bilj, Nabrežine in Gorjanskega. I

Ob tako velikem številu beguncev je, umevno, tudi mnogo otrok. Ker ne smeta poznati vzgoja in izobrazba daljših odmorov in ker ne sme odtegniti tujina, česar ne more nuditi rodna gruda, je pridobilo v taborišču šolsko vprašanje na važnosti. Šolske mladine je v Wagni nad 5000. V začetku je bilo to taborišče določeno edino le furlanskim beguncem in istrskim evakuirancem, zato so oni, kar se tiče šol, precej dobro preskrbljeni. Imajo dekliško ljudsko in meščansko šolo (učenk 2000, razredov 24, učnih oseb 25), deško ljudsko šolo (učencev 2000, razredov 24, učnih oseb 24), vojaško organiziran deški zavod (60 internistov, 100 eksternistov, 3 učitelji), deško sirotišnico (88 dečkov, 3 učitelji), obitno-nadaljevalno šolo, kmetijsko šolo, tri otroške vrtce (900 otrok, 20 vrtnaric). Šele v zadnjem času, ko so se naselile v taborišču tudi slovenske družine, je vodstvo otvorilo iz lastne iniciative slovensko dvorazrednico in jo kmalu nato povečalo v trirazrednico. V vodstvenem načrtu je pa tudi slovenski otroški vrtec. Vpisanih slovenskih otrok je do sedaj 384 (Voditelj: Poberaj Josip; učiteljica Valerija Makučeva in Amalija Cejeva). — Šolski mladini kakor tudi drugim otrokom na podlagi zdravniškega priporočila se dajejo dopoldne in popoldne južine. Tako je bilo razdeljenih meseca septembra 104.571 porcij, za katere se je uporabilo zraven mleka in kave, še 756 kg jabolčnih konserv 239 hlebov kruha.

— **Umrl je** tovarišu Ivanu Krajniku, nadučitelju v Kozjem, nadebudni sinček Milutin Ivan. — Naše sožalje!

— **Učiteljsko osebje dekliške in deške šole v Trbovljah II.** je poslalo blagajniku Zveze slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem znesek 14 K za »Učit. vojni podporni sklad« namesto venca na grob umrle soproge tovariša Ivana Kerna, nadučitelja v Trbovljah-Vodah I. Hvala!

— **V Ljutomerskem političnem okraju** so dotedaj prispevali 2%, oziroma 1% vojne draginjske doklade za »Učiteljski vojni pomožni sklad«: Ljutomer: Robič Jan. 6, Zacherl 6, Bankar 6, Mikl 240, Wessner 240, Mihalič 3, Robič Jul. 240, Herzog 240, Karba 160; Stara cesta: Tomažič 3, Cven: Tušenjak 3, Kocuvan 120; Sv. Duh: Lah 2, Ciuha 120; Sv. Jurij: Mavrič 120, Kocmut 120, Bernard 120, Schmidlechner 1; Grossmann 1; Kapela: Pertl 1, Poljanec 1, Mahorič 1, Pušenjak 1; Negova: Korošec 2, Fürst 2; Gorenja Radgona: Kren 120, Osterc 1; skupaj 5840 K. Ostalo učiteljstvo se vljudo poziva, da se istotako čim najprej odzove tej stanovski dolžnosti. Večina zgoraj navedenega pa se prosi, da prispevajo še tudi za drugo polovico draginjske doklade svoj obolus.

— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor objavlja: Umrla sta društvena člana: Ivan Pichlhöfer, učitelj v Beli cerkvi, dne 1. maja 1916 in Anton Lajušič, nadučitelj v p. v Gabrju pri Celju, dne 16. oktobra 1916. (146. in 147.) smrtni slučaj. — Donesek po 4 K mora biti z vsemi zastanki gotovo vplačan tekom meseca novembra.

— **Na Vranskem** je umrl posestnik Simon Oset, star 84 let. Bil je mnogo let tudi član okrajnega in predsednik krajnega šolskega sveta — učiteljstvu in šoli sploh priazen in naklonjen mož. Blag mu spomin!

Goriške vesti.

MATKU KANTETU

ob rojstveni 60 letnici.

Na šolskem polju vrl možak, na narodnem pa narodnjak! Tako si stal, tako stojiš in v naših vrstah se boriš za naroda procvit in rast, njegov ugled in vznos in čast! Zato Ti danes znanci vsi in z njimi vsi učitelji žele iz duše in srca: Bog živi vzornega moža! Čez šestdeset še trideset veselih, srečnih let možu, ki vcepljal je mladini, kako naj služi domovini; ki širil v rodu je prosveto in njemu služil zvesto, vneto; ki je principe lepe, zdrave, dovedel vedno do veljave; ki tešil srca je sirot in mnogo je delil dobrot! Za vse vrline naj živi naš Matko tja do sivih dni! To želje z našega so juga, ki jih izroča Ti Ferluga, a z njim nebrojna četa Ti kliče: Mnoga leta!

— **V laško ujetništvo** je prišel, kakor poroča poveljnik nekega oddelka metalev min, enol. prost. četovodja tovariš Joško Munih, abs. učitelj, sin posestnika Petra Muniha iz Sv. Lucije.

— **Šolstvo v goriškem okraju.** V goriškem šolskem okraju posluje sedaj še

26 ljudskih šol. Upati je, da se odpro v doglednem času še tri. Premesčene so sledeče učne osebe: nadučitelj Rihard Gorjup iz Rihemberga k Murovcem pri Kalu, učitelj Emil Zorn iz Ravnice v Kal-Dob, učitelj Franc Pavletič iz Bilj v Lom.

—g— **Pred goriško izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani** se prično prihodnji usposobljenostni izpiti (za šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom ter tudi za italijansko kot predmet v ponedeljek, dne 20. novembra t. l. Pravilno opremljene prošnje, predložene predpisanim službenim potem, naj bodo v rokah ravnateljstva najkasneje do 15. novembra t. l.

—g— **V ruskem ujetništvu** biva tovariš Vekoslav Benko, učitelj-voditelj v Dolenji Branici pri Šmarjah.

Tržaške vesti.

—t— **Akcija za podeljevanje zajtrka na tržaških šolah.** Pod predsedstvom namestnika barona Fries-Skene se je vršil razgovor, ki se je bavil z izpopolnitvijo akcije za podeljevanje toplega zajtrka na tržaških ljudskih in meščanskih šolah. Namestnik je otvoril sejo z nagovorom, v katerem je opozarjal na potrebo, da se na mestnih šolah že obstoječe podeljevanje jedil izpopolni in da se — kolikor le možno — vsem potrebnim učencem nemških, italijanskih in slovenskih ljudskih in meščanskih šol zagotovi posebno za bodoči zimski čas važno dobroto toplega zajtrka. Po daljši debati je bilo sklenjeno, da se izvedba akcije, za katero so že določene gotove smeri, poveri izkušeni, za mladinsko oskrbo kaj zaslužni organizaciji sirotinskih oskrbnic. Akcijskemu odboru, ki naj se ustanovi v ta namen, bodo poleg vodilnih funkcionark oskrbe vojnih sirot pripadali še gospodje: primarij dr. Escher, dr. Abram, ravnatelj ubožnice Pernar, kakor tudi šolski voditelji Bettiol, Brunnlechner, Endler, Nicolao in Vrščaj. Za akcijo, za katero se je kazalo splošno zanimanje, je namestnik obljubil najizdatneje pospeševanje kakor tudi dar 10.000 K iz vojnopomožnega fonda ter nadaljnjih tekočih prídátkov iz dobrovoljnih prispevkov posestnikov kinematografov za namene vojne oskrbe.

—t— **13 leten kipar.** V vzgojevališču tržaške ubožnice (Pia Casa dei poveri) imajo približno eno leto med drugimi dečki 13 letnega Franca Atschka (Ačko). Voditelj zavoda Gerzabek je bil opazil, da dela dečko v prostem času iz krušne sredine, ilovice in drugih tvarin podobe, doprsne kipe in cele skupine v miniaturo. Začel se je zanimati za dečka, opozoril nanj tudi druge činitelje, zlasti tajnika dr. Perna, in vsi so se toplo zavzeli za mladega umetnika. Pred kratkim časom je Ačko izklesal doprsni kip cesarjev tako izvrstno, da je vse presenetil. Dr. Perna je predstavil dečka cesarskemu komisarju, dvornemu svetniku pl. Krekich-Strassoldu, ki je obljubil poskrbeti za dečkovo bodočnost. Ačko pojde na akademijo umetnosti v Monakovo.

—t— **Šolska vest.** Družba sv. Cirila in Metoda je imenovala tovarišici Valerijo Čučkovo in Albino Lahovo za suplentinji na svoji deški osemrazrednici šoli v Trstu.

—t— **Slovenska obrtna in trgovska šola v Trstu** začne z rednim poukom v nedeljo, dne 5. novembra t. l.

—t— **Varstvo mladine v Trstu.** Narredba tržaškega namestništva, ki je stopila v veljavo 15. pret. m., prepoveduje moškim in ženskim osebam do izpolnjenega 17. leta javno kadenje tobaka in po 9. uri zvečer se ne smejo potikati po ulicah in cestah in javnih napravah. Obisk gostilnic in kavarnic jim je dovoljen samo v družbi odraslenih, obisk žganjarnic sploh prepovedan. V kinematografu smejo samo do 8. ure zvečer, vsebina predstav mora biti izrečno priznana za mladini primerno. Igrati na karte na javnih krajih, kupovati tobak, cigarete, nepotrebne luksuzne predmete, igrače, neravne slike in proizvode kvarne literature, beračiti, krošnjariti je prepovedano. Mladeničem je zabranjen obisk javnih hiš in prostitutk. Nad 14 let stare, ki bi se pregrešili proti tej naredbi, se izroči policiji v kaznovanje.

—t— **Tovariš Adamič Emil,** slovenski glasbenik, se je oglasil iz ruskega ujetništva v Taškentu (I. polk, II. bat.) Odposlal je dve karti z isto vsebino gospodu okrajnemu sodniku Devu v Kranju, ki sta potovali 3 mesece in 9 dni. Piše, da je prejel njegovo karto z dne 10. septembra 1915 dne 27. junija in se mu tisočkrat zahvaljuje. "Ne veš, kako se čuti človek zapuščenega" — piše — "ako ne dobi iz domovine nikakega poročila. Potrebujem denarja. Lepo Te prosim, pošlji mi tobak in cigarete. Denar, pisma — tobak se mi naj pošljejo pod naslovom: Fr. Tuma, Petrograd. Petr. Stor. Polozova 28 Ko. 54. Kaj počnejo dr. Gojmir Krek, kaj Lajovic, kaj Svab? Od Tebe edinega sem prejel eno edino karto. Moji karti gotovo ne boš prejel, ker tu kar izginejo. Tisoč pozdravov Tebi, prijateljem in znancom."

Istrske vesti.

—i— **Italijanska šola za dva otroke.** Iz Tinjana v Istri nam poročajo: Pri nas v Istri živimo še vedno v žalostnih razmerah. Tako n. pr. imamo kot ostanek iz prejšnjih časov umetnega poitalijančevanja našega ljudstva italijansko šolo za dva otroke. Opozarjamo na to deželno istrsko upravno komisijo, da napravi konec takim in podobnim kričecim razmeram.

Iz Dalmacije.

—d— **Nov gospodarski list v Dalmaciji.** V Zadru je začel izhajati nov gospodarski list "Gospodarski Glasnik", določen za Dalmacijo, Bosno, Hercegovino, Hrvatsko, Istro, Srbijo in Črno goro.

—d— **Otvoritev mestne knjižnice v Makarski.** V občinski hiši v Makarski v Dalmaciji so otvorili mestno knjižnico, ki šteje okolo 3000 knjig. Knjige je pokojni prošt dr. Pavišič zapustil mestu. Razentega je dal knjižnici na razpolago nad 4000 zvezkov duhovnik Koer.

—d— **Umrl je v Sarajevu dr. Mladinov,** zdravnik v Imotski v Dalmaciji in deželni poslanec, velik prijatelj narodne prosvete.

—d— **Umrl je v Splitu umirovljeni učitelj Andrija Kuljiš,** narodni pesnik in nekdanji urednik "Poljodjelca". Časten mu spomin!

Z DUNAJA.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju. Redni občni zbor se viši 10. novembra 1916 ob pol 6. uri zvečer v pisarnici g. dvornega in sodnega odvetnika dr. Stanka Lapajnet na Dunaju, I., Bräunerstrasse 10. Za slučaj, da ta občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši istotam ob pol 7. uri zvečer drugi občni zbor, ki bo sklepčen ne glede na število udeležencev.

V češčini prepovedano, v nemščini dovoljeno. "Arbeiter Zeitung" ugotavlja z ozirom na dejstvo, da je bil zaplenjen češki prevod knjige "Srce" Edmonda de Amicisa, da za nemški prevod taka prepoved ni bila izdana, marveč je na njem celo opazka: "Pričujoči mladinski spis najtopleje priporoča v nabavo vsem šolarskim knjižnicam komisija za mladinske spise c. kr. okrajnega šolskega sveta na Dunaju."

Begunci iz Galicije in Bukovine na Dunaju. Na samem Dunaju se je naselilo do sredine leta 1915. krog 41.000 Poljakov. Povsod, kjer so se naselili Poljaki, so otvorili poljske ljudske in srednje šole. Na samem Dunaju je hodilo v šole 18.000 dečkov in 7.000 deklic. Do novembra leta 1915 se je vrnilo v Galicijo in Bukovino krog 250.000 beguncev.

Poljske srednje šole na Dunaju. Poljaki imajo na Dunaju dve deški in tri ženske gimnazije, ki se pa oficialno imenujejo le "kurzi". Krakovski "Glos Narodu" poroča, da imajo v teh šolah večino judje, tako med dijaki, kakor med profesorji.

Nič tobaka mladini. Z Dunaja nam poročajo, da tobačna uprava v kratkem izda razglas, s katerim bo prepovedala vsem trafikantom prodajati tobak, smodke in cigarete osebam pod 16. leti. Vsem drugim smejo prodati na dan samo po eno smodko.

Splošni vestnik.

V varstvo mladine. Po dolgem trajanju vojne nastale gospodarske razmere, odsotnost za vzgojo in nadzorovanje naraščajoče mladine odgovornih rodovinskih očetov, večja zaposlenost ženstva, vse to je vplivalo, da je mladina bolj kakor v mirnih časih izpostavljena nevarnosti nprave in telesne povkave. Ker zahtevajo predvsem vojaški interesi države, delati proti takim pojavom, je bila izdana za dežele, spadajoče v območje jugozapadne fronte, posebna naredba v varstvo mladine. Na to naredbo naj bo posebej opozorjeno: Mladostnim osebam je prepovedano javno pušiti, v javnih lokalih in na javnih krajih kvartari, obiskovati javne hiše ali vlačuge ali se po 9. uri zvečer zunaj doma potikati. Gostilnice in enake lokale sme mladina obiskovati samo v spremstvu odraslih in samo do 9. ure zvečer. Obiskovanje žganjarnic je mladini sploh prepovedano. Izjeme so dovoljene samo na potovanjih, pri izletih in obiskovanju stalnih mest za prehrano. Lastniki varetov in podobnih podjetij morajo mladini zabraniti vstop k njihovim prireditvam. Kinematografe sme mladina obiskovati je, če se končajo predstave pred 8. uro zvečer in le program spoznan za primeren. Tobak, smodke, nepotrebne luksuzne stvari in izdelki umazane literature se mladini ne smejo prodajati. Prestopki teh predpisov se bodo strogo kaznovali. Kaznovane bodo tudi tiste osebe, ki zavajajo mladostne ljudi v prepovedana dejanja, jim dajo zato potrebna sredstva, jim gredo na katerikoli način na roke ali tudi le zanemarjajo dolžnostno nadzorstvo. — Učiteljstvo naj pouči vse prizadete!

Vojne sirote in naloge združništva. "Zadruga" poroča, da sta na občnem zboru "Deželne centralne kreditne zadruge za Ogrsko" ministerialni svetnik Zoltan Bosnyak in Aleksander Szanna predavala o nalogah, ki jih ima združništvo napram vojnim sirotam. Vsebinski govorov je kratko sledeča: Oskrba vojnih sirot in vdov je delo združnega kapitala in združne morale. Izguba ljudstva v vojni je velika; zvišala se je tudi umrljivost otrok, in znižalo se je število porodov; temvečja je vrednost vojnih sirot. Narodna dolžnost je, te otroke rešiti. Kar stori država za vojne sirote, je premalo. Vdova po v vojni padlem s 4 otroki dobi mesečno 39 K, dokler vojna traja, torej 1 K 30 v. na dan. Po vojni pa dobi samo 25 K. Položaj ostalih se otežkoči še s tem, da dobijo državno pomoč šele po več mesecih. Pomagano jim je, če dobijo na to zakonito zagotovljeno državno pomoč predujme. Državna pomoč pa je za življenje premalo. Treba torej pomoči drugim potom. Vdova mora delati in zaslužiti, poleg tega pa mora vzgajati otroke. Zaposlena bi torej morala biti v delu, ki ji dovoljuje, primerno skrbeti za vzgojo otrok. Tu se prične delo zadruge. Zadruga vzame vrtna zemljišča v najem in razdeli vdovam v podnajem. 2 do 3 oral vrtnega zemljišča zadostujejo za zaostalo rodovino, da se primerno preživijo. Seveda treba vdove v vrtnarstvu poučiti. Poleg vrtnarstva se morajo vdove baviti s perutinarstvom. Z amortizacijo letne rente lahko zadruge vdovam pripomorejo do lastnega doma. Ako hoče imeti vdova kravo-mlekario, treba kravo zavarovati. — Kaj pa z vdovami, ki so bolehe in nemorejo delati? Ali se naj jim daje miloščina? To bi bilo napačno. Tu morajo zadruge po vsaki žetvi, po vinski trgatvi in pri drugih prilikah sistematično organizirati vzajemno pomoč za take, uboge, in ta pomoč se mora smatrati za naravno pravico bolne, za delo nezmožne vdove, ne pa za miloščino. — Naloga zadrug je, dvigniti blaginjo vasi. S skrbjo za vojne sirote in vdove se zasigurajo vsem delovne moči, ki brez te oskrbe pojdejo v izgubo.

Razgled.

— **Revizija dijaških knjižnic na čeških šolah.** Predsedstvo deželnega šolskega sveta za kraljevino Češko je odredilo, naj bi bile spodaj omenjene knjige iz dijaških šolskih knjižnic izložene in uviščene v dotične učiteljske knjižnice: 1. Ed. pl. Ambacha: "Deca uboge vdove", 2. Sv. Cech: "Hanuman", 3. I. Cermak: "Hory", 4. I. Černy: "Naši vzori štedljivosti", 5. Fr. Bily: "Izbrani Havličkovi spisi", 6. H. Sienkiewicz: "Z ognjem in mečem", 7. H. Sienkiewicz: "Potop", 8. Kar. Svetla: "Tri povideke", 9. P. Sula: "Ráno", 10. E. de Amicis: "Srce", 11. A. Jirasek: "Iz minulih dob", 12. K. Katal: "Kaj sta si dva mladeniča dopisovala", 13. St. Klima: "Slike iz Slovaškega", 14. M. Konopnicka: "Iz dobrega studenca", 15. A. Rehakova: "Z dalmatinskega juga".

— **Umrl je dunajski vseučiliški profesor dr. Josip Pollak.**

— **Padli dijaki — častni doktorji.** Načno ministrstvo v Rimu je naročilo, da se vsem padlim dijakom-visokošolcem podeli v znak hvalečnosti domovine in v počestčenje umrlih častno doktorstvo.

— **Otvoritev albanskih šol.** Iz Belgrada poročajo, da so bile v Mitrovici, na Kosovu in v Vučitrnu otvorene albansko-narodne šole. Pri otvoritvi šole v Vučitrnu je bil navzoč generalnimajor baron v. Bothmer.

— **Nemški jezik v ljudskih šolah v Pjotrku odpravljen.** V Pjotrku izhajajoči "Dziennik Narodowy" je prejel sledeče uradno obvestilo: "C. in kr. etapno poveljstvo smatra izjave učiteljev in učiteljic pjotrkovskih ljudskih šol, kakor so bile podane na zapisnik dne 25. septembra, glede odpravitve nemškega jezika iz učnega načrta ljudskih šol kot izraz želj in mišljenja staršev. Upoštevajoč voljo staršev, odpravlja c. in kr. etapno poveljstvo pouk nemškega jezika v mestnih ljudskih šolah in izpreminja dosedanje štirirazrednico v trirazrednico v smislu dopisa c. in kr. vojaške gubernialne uprave z dne 31. septembra 1916, št. 10.195 Schneider m. p., podpolkovnik".

— **Za hrvatsko medicinsko fakulteto v Zagrebu** je nabranih že nad 2.000.000 K.

— **Ruski profesorji na Angleškem.** V Cambridge na Angleškem so prišli ruski visokošolski profesorji, da bodo imeli predavanja o vsem, kar more angleške visokošolce zanimati o Rusiji. To je nov korak za boljše medsebojno spoznavanje Rusije in Angleške, od katerega si obetajo zlasti Angleži gospodarske koristi. Na angleških visokih šolah imajo že povsod stolice za pouk ruskega jezika.

— **Nemške šole na Romunskem.** Že leta 1730 so nemški protestantje ustanovili v Bukareštu nemško šolo, v zadnjih letih pa se je zaradi priseljevanja Nemcev iz Avstro-Ogrske in iz Nemčije število nemških šol na Romunskem znatno pomnožilo. Zdaj so imeli Nemci v Bukareštu realno gimnazijo, ki je bila z njo združena deška in dekliška ljudska šola, penzionat za dečke

n deklince, višja dekliška šola in trgovska šola. L. 1913 je bilo na tem zavodu 2373 učencev in učenk. Pa tudi v drugih romunskih mestih so imeli nemške šole, največ v zvezi s protestantskimi in židovskimi verskimi občinami. Nemško-židovska šola v Galacu je že leta 1903 praznovala svojo 25. letnico. Zdaj so vse te šole zaprli.

— **Šolske knjižnice na Češkem.** Dež. šol. svet na Češkem je odredil, da se iz čeških šolskih knjižnic odstranijo naslednje knjige; Edvard pl. Ambach: "Otroci uboge vdove"; Svatopluk Cech: "Hanuman"; J. Cermak; Gore; J. Černy: "Naši zgledi za štedljivost"; Henrik Sienkiewicz: "Vesoljni potop"; F. Bily: "Zbirka iz Havličkovih del"; Karolina Svetla: "Tri povesti"; P. Sula: "Jutro"; E. de Amicis: "Srce"; Alojzij Jirasek: "Iz minulih časov"; K. Kalal: "Kaj sta si pisala dva dečka"; S. Klima: "Slike iz Slovaške"; Marija Konopnicka: "Iz dobrega vira"; A. Rehakova: "O dalmatinskem jugu".

— **Koliko je Slovencev v Ameriki?** Slovencev v Ameriki je po najnovejših poročilih 250.000.

— **Zaplenjeni spisi Zmaja Jovana Jovanovića.** Kr. Sodišče v Novem Sadu je sklenilo, da se zaplenijo vsi spisi znanega srbskega pisatelja pesnika Zmaja Jovana Jovanovića.

— **"Narodni Listy" v Pragi** so nabrali za Češko Matice Šolsko en milijon kron.

— **Srbska šola na Češkem.** V taborišču Brumov na Češkem, kjer je nad 200 srbskih otrok, so otvorili te dni srbsko šolo. Taborišče ima tudi svoj kinematograf.

— **Historičen dan.** Dne 9. pret. m. je minilo 840 let, odkar so hrvatski velikaši in škofje izvolili bivšega bana Dimitra Zvonimira za svojega kralja. Bilo je to v letu 1076 v cerkvi svetega Petra na Solinskem polju. Ko je bil po papeževem odposlancu ovenčan s krono, zastavo, mečem in žezlom, je položil velezanimivo zaobljubo v roke odposlanca in prisotnih velikašev kot vladar Hrvatske in Dalmacije.

— **Ženska visoka šola za socialne poklice.** Vojna je ustvarila razmere, zaradi katerih je nastalo na Nemškem mnogo povpraševanja po znanstveno izobraženih ženskah, zlasti za socialna dela. V Nemčiji so imeli že zdaj več zavodov, na katerih so se ženske izobraževale za socialne uradnice, a ti zavodi so bili jako neenaki in niso zadostovali. Zdaj je mesto Kolonija ustanovilo posebno visoko šolo, v kateri se bodo ženske izobraževale za socialne poklice, v prvi vrsti za posle socialnih uradov, za nadzorovanje ženskih delavskih razmer, otrok, stanovanj, posredovanje služb itd. itd. To bo prva visoka šola te vrste.

— **Vseučilišče v Gentu.** Belgijski ministrski svet je sklenil, da so neveljavni vsi diplomski vseučilišča v Gentu, izdani v času nemške invazije.

— **Od ključalničarskega pomočnika do učenjaka.** V Plönu na Nemškem je umrl ravnatelj ondotne biološke postaje, profesor dr. Oton Zacharias. Rojen je bil leta 1846. v Lipskem in postal ključalničarski pomočnik. Šele v starosti 19. let se je učil gimnazijskih predmetov in to poleg svojega ključalničarskega dela, napravil maturo in se posvetil prirodoslovju. Postal je jako znamenit učenjak ter si pridobil za znanost in za narodno gospodarstvo velikih zaslug.

— **V Novem pri Sarajevu** so Uršulinke ustanovile nemško privatno šolo.

— **70 letnica hrvatskega učenjaka.** Znani hrvatski učenjak in starinoslovec msgr. don Bulić je praznoval te dni v Splitu svojo 70. letnico.

— **Ustavljen roman.** Praška "Nar. politika" je prijavljala v podlistku Jiraskov roman "Husitski kralj", pa je iz cenzurnih ozirov ustavila nadaljnje priobčenje.

— **Prepovedana knjiga.** Anglež Seton Watson (Scotus Viator) je spisal znano knjigo o Jugoslovanih, ki je izšla l. 1913 v Berlinu tudi v nemškem prevodu. Hrvatska deželna vlada je zdaj ukazala, da je odstraniti to knjigo iz vseh šolskih knjižnic in zavodov na Hrvatskem.

— **Največja knjižnica za slepce na svetu.** Zavod za slepce v ulici Duroc v Parizu ima največjo knjižnico za slepce na svetu, saj šteje, kakor trdi "Temps", več nego 45.000 snopcev v Braillovih pismenkah, ki so bile prej (pred vojno) posojane v vse dele sveta. V Franciji sami ima ta knjižnica mnogo filijalk po departementih. V današnjih dneh čita to knjižnico čez dva tisoč slepcev. Uprava si prizadeva knjižnico po potrebi pripraviti in preurediti za one, ki bodo v vojni ob oči.

— **Židovski žargon na Poljskem.** Počasi, a dosledno poizkušajo Židje na Poljskem pridobiti svojemu žargonu javno veljavo. Ta žargon je mešanica nemških in hebrejskih ter nekaterih slovanskih besed. Sicer se odločno Židje, kakor dr. Nussbaum, temu ustavlja, a brez uspeha. Zdaj so Židje zaprosili dovoljenja, da smejo v Plocku ustanoviti osemrazredno realko, v kateri bi bil pouk deloma v poljskem jeziku, deloma v židovskem žargonu.

— **Ženske na nemških vseučiliščih** študirajo v vojni dobi v večjem številu nego

pred vojno. V četrtem vojnem semestru je bilo na višjih šolah zapisanih dijakinj za tretjino več, kakor jih je bilo v mirnem času. Njih število tvori 5460, torej za 1300 več kakor pred vojno. Najbolj je obiskovana modroslovna fakulteta, nato pa povestnica, matematika in prirodoslovje. Tu je študiralo 3665 dijakinj, medicini se je posvetilo 1394, zobozdravništvu 58, farmaciji pa 22. Državoznanstvo je študiralo 213, pravo 93, a evangelijsko bogoslovje 14 žen. Na nemških vseučiliščih je razmerje ženskih k moškim kakor 423 k 100.

— **Cirilica in Ukrajinci.** „Ukrainische Korrespondenz“ je priobčila članek profesorja dr. Ščukarja, ki zaključuje tako-le: „Kot posledica naravnega razvoja, kot znak smotnega stremeljenja po neoviranem razvoju narodne literature in kot sredstvo v preprečanje poizkusov asimilacije tvori ukrajinska pisava v svoji sedanjosti moderni formi po narodu samem ustvarjen ščit in nedotakljivo imovino naroda, stremečega po višjih kulturnih smotrih. Je sestaven del ukrajinske narodnosti.“

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dne 2. oktobra t.l. se je vršilo v vladni palači v Ljubljani posvetovanje o tem, kako naj bi se že pri učeči se mladini pospešilo treznostno gibanje. O tem posvetovanju smo prejeli poročilo, ki ga pa — žal — danes zaradi pretesnega prostora ne moremo objaviti. Stavimo to prihodnjic in smo vedno pripravljeni, da podpiramo po svojih močeh započeto akcijo, ki jo pozdravljamo kot nujno potrebno in ji želimo kar največ uspeha. Pripominjamo, da imamo med učitelji že več odličnih delavcev na tem polju, ki se lahko ponašajo z lepimi uspehi. Tudi te je poklicati na posvetevanja, ker bodo lahko mnogo koristnega povedali na podlagi storjenega dela. Saj ni treba vsake stvari takoj spraviti pod uradni vijak, ampak se mora tudi dobri in prosti volji dati besedo. Več uspeha se bo doseglo potom učiteljskih organizacij, ki jih ne smemo prezirati, ko gre za blaginjo celokupnega slovenskega naroda. Ta pa še ni ves v območju deželne šolskega sveta za Kranjsko, pač pa imamo učiteljske organizacije, ki obsegajo vse slovensko ozemlje. In ako ustvarjamo kaj dobrega, ne smemo biti lokalni patrioti, ampak moramo dobroto privoščiti tudi svojim bratom izven deželnih mej. Zato pa po naši sodbi ne gre ob tem važnem vprašanju beseda le nadzornikom, temveč tudi učiteljem praktikom in našim organizacijam. To je tako lepo poglavje za skupno delo, da se nam je zdelo potrebno povedati teh par besed — zaradi stvari same. Upamo, da nismo govorili zaman in tudi ne prepozno!

Učitelji F. K., K. M. in M. P.: Na Vaše pozdrave smo Vam na naznanjeni naslov (vojna pošta 614) dne 14. pret. mes. posebe odgovorili, a naša vojnepoštna dopisnica je prišla nazaj z opombo „Unbekant“. Kje ste sedaj?

V zadnjem uvodniku beri prvo besedo v drugem citatu: Denn (ne Den!), podpis pod tem citatom: Menger (ne Mengler!) V drugi koloni v 6. vrsti pred konfisciranim mestom: in njegovi pravici (ne Franci!) — V pesmi „Tretji zbor“ se mora zadnja vrsta 1. kitice pravilno glasiti: avstrijski (ne avstrijski!) tretji zbor; v 2. kitici pa 6. vrsta: Kdo je ta (ne la!) poguma vzor? — Druge tiskovne hibe so bralci že sami popravili.

Fr. E.: Pismo V. prejeli in porabimo. — Jos. Č.: „Vzplavaj, orel avstrijski!“ dobili in priobčimo.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Na naslovnih pasovih današnje številke imajo vsi c. naročniki in c. naročnice z rdečilo napisano, do kdaj imajo plačan list. Kdor nima ničesar napisanega, ima naročnino poravnano do konca t.l. Nekateri

so poslali naročnino za leto 1913 šele letos in upravnništvo jim jo je vpisalo za lansko l. Take naj torej ne moti ali celo ozlovolji opazka: Plačano do 1. I. 1916.

Ker se bliža sklep leta in treba priti s tiskarno na čisto, upravnništvo vse one c. naročnike in c. naročnice, ki so poravnali le polletno naročnino, in one, ki so na dolgu za lansko ali celo 2—3 leta nazaj, nujno in lepo prosi, naj store svojo dolžnost nasproti stanovskemu listu, ki tudi v teh težkih in hudih časih vedno krepko zagovarja naše težnje in koristi.

Položnice smo priložili 1. oziroma 11. številki.

Res je, da list izhaja začasno le vsakih 14 dni, toda upošteva naj se podraženje papirja in tiska in pa priloga 2 strani vsaki številki.

V edinosti je moč!

Upravnništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. okt. 1916 **K 124.558-54**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Zahvala.

Podpisani izreka svojo najiskrenejšo zahvalo vsem p. n. tovarišem in tovarišicam, ki so povodom smrti njegove nepozabne soproge **Antonije Kernove** izrazili svoje sočutje, darovali vence in cvetice te se udeležili pogreba, posebno pa vodstvom **Trboveljskih šol** za spremstvo **Ljske mladine**.

Trbovlje-Vode, dne 22. okt. 1916.

Ivan Kern,
nadučitelj.

S prebridko žalostjo javljam znancem in prijateljem v svojem ter v imenu soproge **Ane**, rojene **Volariceve** in vseh sorodnikov, vsem prijateljem in znancem pretožno vest, da je naš preljubljeni sinček

Milutin Ivan Krajnik

v starosti 7 1/3 leta po kratki, mučni bolezni za vselej zaspal dne 23. oktobra ob 11. uri dopoldne.

Pogreb je bil v sredo dne 25. oktobra, ob 3. uri popoldne.

Kozje, dne 26. oktobra 1916.

Ivan Krajnik,
nadučitelj.

Ali ste že član društva „Jubilejska samopomoč“?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštnine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnništvo takoj zakonitni dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik

IVAN SCHMEIDEK, učitelj v Krtini, p. Dob.

Staršem, mladino ljubom, šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in cenj. knjižnicam priporoča „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani sledeče

„Mladinske spise“

1. Mišjakovega Julčka zbrani spisi I., II., III., IV., V. in VI. zvezek à K 1.—
2. A. Rapè: Mladini, I., II., III., IV. in V. zvezek 1.—
3. E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. in III. zvezek 1.—
4. A. Rapè: Dane 1.—
5. J. Slapšak: Turk pred Sv. Tnom 120
6. Jos. Ribičič: Kraljestvo čebel —80
7. Jos. Ribičič: Vsem dobrim 1.—
8. Pav. Flerè: Babica pripoveduje I. in II. zvezek —60
9. Pav. Flerè: F. Palnakovi spisi, I. in II. zvezek 1.—
10. Ivo Trošt: Moja setev I. in II. zvezek 1.—
11. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za mladino, I., II. in III. zvezek —20

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48.500.000—
Rezervnega zaklada „ 1.330.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

C. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Po soja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo

Franciščanska ulica št. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštné tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.